

1942

BOCKEN

Medlemsblad för Kungliga Hälsinge regementes kamratförening

Pris 50 öre

SÖDERHAMNS SPARBANK

Huvudkontor: SÖDERHAMN
Filialkontor i sydöstra Hälsinglands större orter

Grundad 1854

ALLT FÖR BYGGET

A-B. Söderhamns Järn- & Redskapshandel

(Nordvalls) Köpmantorget Tel. 1095, 2095

Hederspriser!

Hjalmar Lidström
Juvelerare

Söderhamn Tel. 2433

SKANDINAVISKA BANKEN
AKTIEBOLAG
SÖDERHAMN

Fullständig bankrörelse

Wennerströms
SLAKTERI- & CHAKUTERIAFFÄR
Söderhamn

Prima varor
Tel. 2473, 2997

Spara åt jordbruket!

Anlita Jordbrukskassan i Eder ort

JORDBRUKSKASSAN *är DIN sparkassa*

Alltid nyheter
hos
Skotjänst
DROTTNINGGATAN 37
Tel. 4266 *GEFLE*

Andersson & Lundqvist A.-B.

GEFLE Skeppsklarerare
Befraktnings-, Speditions- & Kommissionsaffär
Etablerad 1887 Sjöförsäkringar. Magasineringar.

Telegrafadress: "LUNDQVISTS"
Telefoner: Utrikesavdeln.: 5, 111, 1125, 1211, 1411, 3911, 4303, 4511.
(i linjeväljaresystem)
Inrikesavdeln.: 11, 1125, 1874. Eilavdeln: 3750

BOCKEN 1942

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

AV RESLIGT VIRKE OCH MED MALM I BRÖSTET
STÅR STAPELN VID KASERNERNAS DOMÄN,
EN SINNEBILD AV ALL DEN KRAFT, SOM STIGIT
UR REGEMENTETS LÄN.

DEN BIDAR LIKA LUGNT I ALLA VÄDER,
I VINTERKÖLDEN SOM I SOMMARRON.
DEN STÅR SOM BUREN AV EN INRE STYRKA,
EN TÅLAMODETS TON.

DEN HÄRDAR UT, ETT TROTSIGT FÖREDÖME
FÖR FRIHETSSINNET HOS ETT SAMLAT FOLK
ATT LYFTA PANNAN OCH ATT HA INOM SIG
SIN DJUPA KÄNSLAS TOLK.

— *lgö.*

Vikingatidsgravarna på Hälsinge regementes övningsfält.

De många fornlämningarna runt omkring Gävle härröra sig i tiden vanligast från 900—1000-talet och vittna om, att trakten då varit tätt befolkad. Norrut ligger det ståtligaste gravfältet, vid Strömsbro, och ej långt därifrån fältet på Sätraåsen. I södra stadsdelen, där Sörby runsten en gång stått, bör även ha funnits gravar, men dessa äro nu helt förstörda. Västerut finnes ett flertal gravfält längs den urgamla väg, som leder från Vall över byarna Backa och Alborga i Valbo.

Även ortsnamnen tala om en forntida bebyggelse. Ett wi, d. v. s. en helig plats, hörde förr till kungsladugården Vall, nuvarande överstebostället vid Hälsinge regemente. Platsen kallades Wi, Wiby, Wibro eller Wideboda.

På båda sidor om vägen från Gävle till Backa by ligger i närheten av Kungsbäck på ett ställe, som sedan gammalt kallas "Långholmen" i Hovåker, ett litet gravfält. (*Anm.* Platsen är numera för alla välbekant under namnet "o" i Valbo.) Namnet Hovåker kan vittna om, att där funnits ett gudahov, och ordet "åker" betydde under den hedna tiden en inhägnad, helig plats. Troligen har gravfältet haft något rituellt sammanhang med det inhägnade hovet, där man offrade till gudarna.

Gravfältet består utav sexton fornlämningar eller rester av sådana. Det är här fråga om små gravhögar, under en meter höga, och formade av sten och jord, alltså hörande till den gravtyp, som arkeologerna bruka kalla jordblandade rösen.

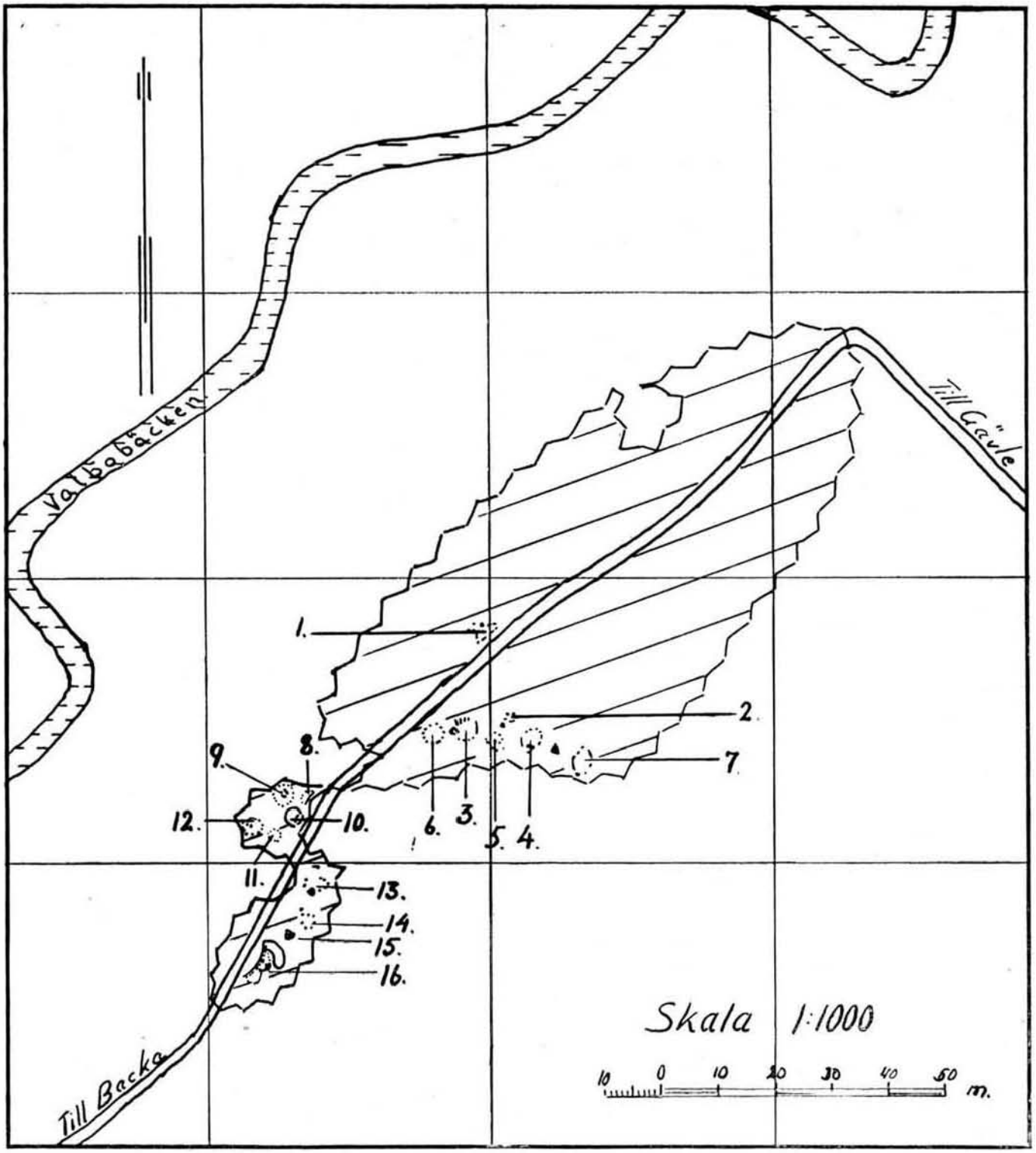
Flera av högarna äro mycket skadade. Man har väl breddat vägen någon gång, och då allvarligt förgripit sig på den största högen, belägen längst i söder, och under tidernas lopp har man säkerligen upprepade gånger sökt efter skatter, något som är ganska vanligt. Numera vet de flesta, att det i allmänhet ej finnes något guld eller silver i högarna, utan endast litet järnskrot och ett eller annat stycke brons, vilket allt ej har annat än vetenskapligt värde, men detta kan vara nog så betydande, då det hjälper till att berätta om, huru våra förfäder levde, vad de tänkte och trodde.

På regementets mark finnes jämväl flera mindre gravfält och delar av dylika. Även dessa fornminnen äro ganska svårt skadade och behövde restaureras och på något sätt utmärkas för att skyddas ifrån vidare åverkan. Bristande kännedom om gravarna kan föra med sig t. o. m. förstörelse, såsom exemplet här nedan visar.

För någon tid sedan anlades ett garage för regementets räkning. Därvid tog man dessvärre ej reda på, att man under detta arbete kom i beröring med en grav, hörande till ett litet gravfält. Det som återstod av graven är nu undersökt, och denna undersökning gav vid handen, att högen var ett vanligt, starkt jordblandat röse. Rötterna från en på krönet växande tall hade gjort högen oregelbunden. Den var anlagd direkt på den ursprungliga marken, som består av gul sand. Stenarna i gravhögen voro delvis ovanligt stora, och s. k. enhandslyftningar förekommo endast fåtaligt. Utanför den del av gravhögen,

Beskrivning av gravfältet på Hälsinge regementes övningsfält.

1. Rester efter fornlämning? c:a 0,3 m. hög. Består av jord och sten. Med 4 större stenar; den största synliga mått 0,85×0,60 m., 0,3 m. hög. Beväxt med 1 tall.
2. Rester efter jordblandat röse? intill 0,25 m. högt. Avskuren NÖ.
3. Jordblandat röse med fotkedja, intill 0,4 m. högt. Ytan mycket skadad. Skadad i Ö. kanten. I V. delen en större sten 1×0,9 m. och 0,6 m. hög. Beväxt med 2 tallar, 1 stubbe.
4. Stensättning, rund, intill 0,35 m. hög. En sten nyligen bortförd. Beväxt med 3 tallar, 2 stubbar.
5. Stensättning, rund, intill 0,4 m. hög. I V. en större sten, 0,75×0,50 m., 0,25 m. hög. Beväxt med 1 tall.
6. Jordblandat röse? intill 0,5 m. högt. Gränserna delvis otydliga. Förstörd i NV. av vägen. Ojämn yta. Beväxt med 2 tallar, 2 stubbar.
7. Hög av jord och sten. Troligen uppkastad vid odling.
8. Rester efter jordblandat röse? Avskuret av vägen i SÖ., intill 0,25 m. högt. Beväxt med 1 tall.
9. Hög? Från V. 1 m. hög, från Ö. c:a 0,2 m. hög. I NÖ. delen en med stenar igenfylld grop. I NÖ kanten en inschaktning. Beväxt med 4 tallar.
10. Jordblandat röse, intill 0,9 m. högt. Ungefär i mitten en grop, 0,35 m. djup. I SÖ. förstört av vägen, nu hjälpligt restaurerat. Beväxt med 3 tallar.
11. Jordblandat röse? c:a 0,25 högt. Beväxt med 2 tallar.
12. Stensättning, rund? intill 0,3 m. hög. Beväxt med 2 tallar.
13. Stensättning, rund. Kantstenarna ganska stora. Största stenens mått 0,75×0,65 m. och 0,30 m. hög. Ytan skadad. Beväxt med 1 tall.
14. Stensättning, rund, intill 0,35 m. hög. Ojämn. I NV. en (kullfallen?) sten med triangulärt (synligt) genomsnitt, 0,9 m. lång, 0,4 m. hög och 0,5 m. bred vid marken. Beväxt med 1 tall.
15. Jordfast sten, 0,9×0,75 m., 0,3 m. hög. Invid stenen kan möjligen ha legat en förstörd stensättning.
16. Hög, starkt skadad, återstår i 2 eller 3 delar. Den nordligaste delen störst. Intill 1,35 m. hög från vägen. Sedan följer ett förstört mellanparti intill 0,9 m. djupt. Mellandelens höjd från vägen (från NV.) 0,8 m. SV. delen möjligen ej hörande till högen utan naturlig? SV. delens höjd S. 0,3 m. Beväxt med 6 tallar och 1 en. Alla 3 delarna förstörda av vägen i NV.

Karta över gravfält på "Långholmen" norr "o" i Valbo i Hovåker under Vall. K. Hälsinge regementes övningsfält. Gävle stadsområde. Gästrikland. Uppmätt den 30. april 1932 av Boo von Malmborg. Omritad i annan skala juli 1942 av fänrik B. Blomqvist.

som fanns kvar, märktes ett grått, askblandat lager och detta kan möjligen vara återstoden av den plats, där bålet en gång stod och där den dödes kropp brändes.

I det jordblandade röset fanns så det som var kvar av själva graven, ett askblandat brandlager, ungefärligen 1 1/2 m. i fyrkant. Ovanpå detta lager hade man lagt ett antal stycken av myrmalmsslagg. Slagg i gravhögar är ej ovanligt. Tydligen lade man slaggen över själva graven och trodde, att slaggens magiska kraft skulle hindra den döde att gå igen.

Det var ej mycket man fann i brandlagret av fornsaker. Brända människoben fanns det gott om, och skallbenen lågo för sig i ett stort, delvis sammanhängan-

Forts. på sid. 6.

Tre Hälsingeprofiler från Karl XII:s dagar.

När "Bocken" bodde på Hamrånge överstelöjtnantsboställe. — Pennan hindrade fänrik Robert Petre att avancera. — Regementsläkaren som stod i förbund med hin håle.

Kommer man på idén att studera gamla sköldemärken — sådant kan hända — så inträffar det kanhända en vacker dag, att man träffar på en s. k. hjärtsköld, vars bild föreställer vår gamla bekanta hälsingebock, och ser man efter, vem som var vapnets innehavare, finner man, att det var en hälsingekrigare, *Georg Johan von Bocken*, före adlandet Georg Johan Bock.

I vår tidskrift "Bocken" är det därför kanske inte ur vägen, att vi dröja en stund vid minnet av den hälsingepojke, som under Karl XII:s dagar tjänade upp sig från vanlig menig till överstelöjtnant under just namnet Bock eller von Bocken.

Ynglingen Bock var av äkta hälsingeblod, och sjutton år gammal ställde han sig år 1706 i ledet och fördes med en truppkontingent över till hären i Ryssland. Han hade ett gott huvud, var stark och härdad och blev snart lika god som någon annan av Karl XII:s bussar. Fastän sårad många gånger kom han lyckligt undan ryssarnas kanonkulor. Han utmärkte sig vid ett flertal tillfällen, både vid Reval och Riga och steg under tiden i graderna, och när han sedan kom att deltaga i fälttåget mot Norge, hade han nått kaptens grad.

I Norge tog Bock för resten till fånga chefen för en norsk avdelning, överstelöjtnant Brüggemann, som han anträffade iförd nattrock och tofflor, och i denna för en sann krigare föga anslående uniform presenterade Bock honom för kung Karl, berättar Fr. Winblad von Walter.

År 1717 adlades Bock, och namnet blev von Bocken. Han var bland de sista, som av Karl XII belönades med det av så många på den tiden eftertraktade adelsdiplomet. Ätten introducerads på riddarhuset under n:r 1541, och slår man upp en adelskalender, så finner man där hans namn och bilden av hans ståtliga vapen, som krönes av en stridande bock mellan två standar, ett i guld och ett i blått.

Vår hälsingepojke utnämndes senare till major vid regementet och bosatte sig på Rolfsta majorsboställe i Forssa, där många av cheferna för Forssa kompani sedan kommo att bo långt in på 1800-talet. Von Bocken blev sedan överstelöjtnant och flyttade då till överstelöjtnantsbostället i Hamrånge.

Vill man ha en föreställning om hur det såg ut på gården, kan man nu bara gå upp på Gävle museum och betrakta den stora vackra modellen av det gamla överstelöjtnantsbostället — en praktfull storbondegård med massor av bodar och lider. Där kan man föreställa sig den tappre karolinen vandra omkring bland sitt trogna folk. Han var inte gammal, när han 1746 gick ur tiden, bara 57 år. Den av sin omgivning högt värderade mannen, som upplevat så många sällsamma äventyr, ligger, enligt uppgift, begraven i Hamrånge kyrka. Han gjorde sig känd som de fattigas vän och välgörare, och ända fram till 1900-talet har hans minne aktat och ärat levat kvar i de bygder, där han verkat.

Ätten von Bocken utslocknade med honom.

*

Bruksslägten Petre är ju vida känd i våra trakter. Men man blir inte litet förvånad, när man bläddrar i det stora verket "Karolinska krigares dagböcker", som kom ut för omkring fyrtio år sedan, och finner, att en av de stösta och kanske mest intressanta dagböckerna skrivits av en fänrik *Robert Petre* vid Hälsinge regemente.

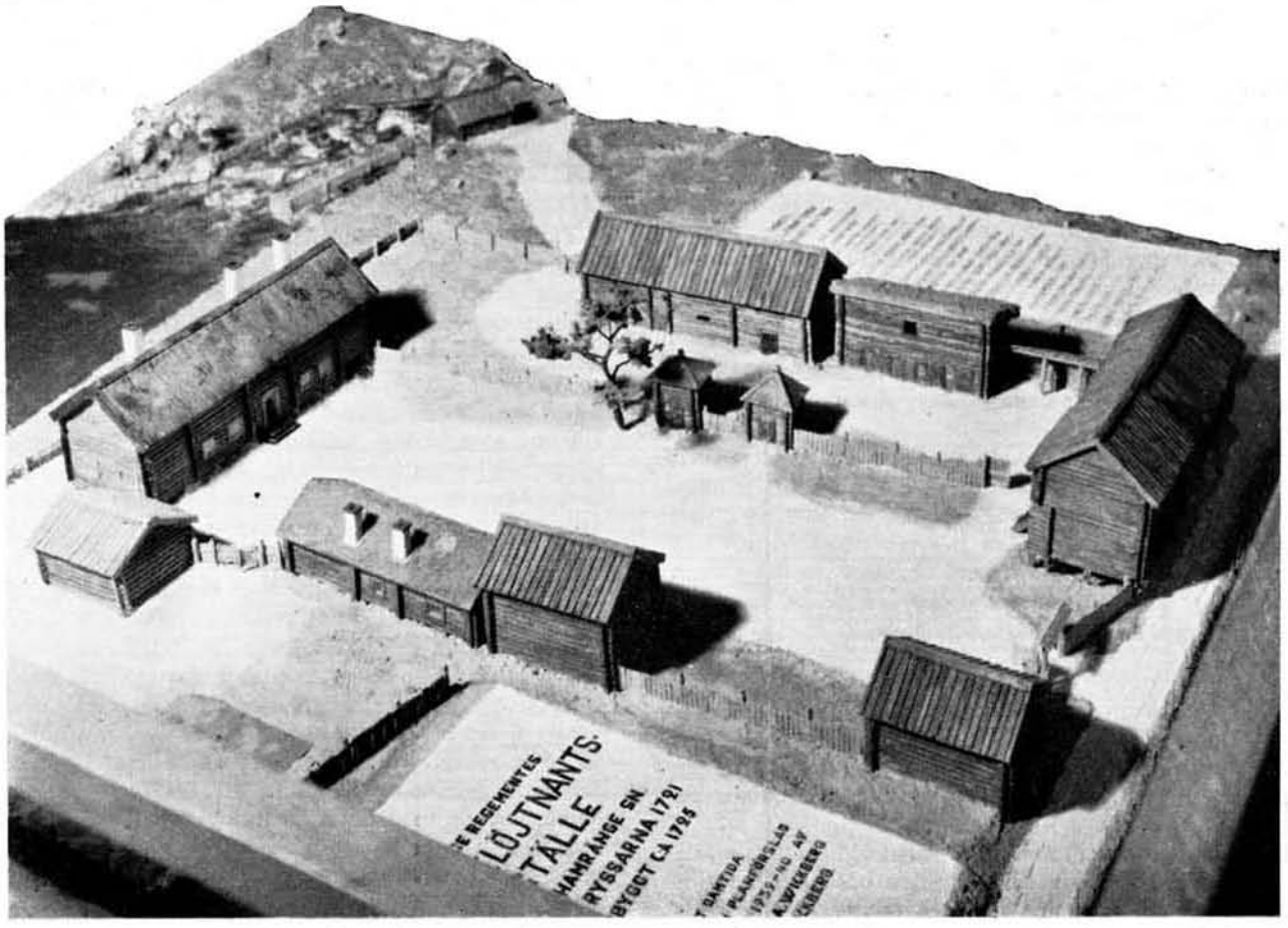
Handskriften finns förvarad i Uppsala universitetsbibliotek och bär titeln "Robert Petres dagbok under kriget ifrån 1702 till slaget vid Pultava" (1709). Urkunden är tättskriven, tydligen med avsikt att spara på papperet, och vidare var den lätt att gömma och föra med sig — viktigt för en fånge i Sibirien.

Av redogörelsen för släkten Petre i "Svenska ättartal" finner man, att en gren av denna släkt — den var ursprungligen skotsk — på 1600-talet varit bosatt i Arboga. En Wilhelm Petre dog 1706 som borgare där och bruksägare. Han hade åtta barn, bland dem två söner. Den äldste hette Robert, och med stor sannolikhet är det han, som sedan skrevs in i Hälsinge regemente och blev den intressanta dagbokens författare.

Om sin ankomst till Gävle berättar han själv bl. a.:

> — Den 20 April tog jag afskied af Häradzhöfdingen Mauritz Biörner, hoos hwilken jag ohngefehr warit som ausskultant i 1½ åhr och begaf mig till Gefle, derest jag anträffade wid min ankombst Capitainen af Helsinge regemente Erick Biörnberg, som nyss var hemkommen ifrån k. armaeden, som stod i Churland att emotthaga recreuter för regementet...
>
> Den 2 Maij mönstrades soldaterne på Gefle slott af Hr General Majoren och Gouverneuren Axell von Schar... och den 4 Maij emotthog jag prowiant och hwad som lände till manskappetz underhold och lät det straxt föra på fahrkosterne, som skulle öfwerföra manskappet till Riga och lågo uppå redden wid Gefle stad.
>
> Dagen därpå fördes manskappet med båtar ut på de twenne till transport förordnade fahrkosterne och blef jag med Capitain uppå ett skiepp jembte 3:ne underofficerare och 230 man soldater satt, men Lieutnanterne Grass och Sinclaire med 2:ne underofficerare och de öfriga 196 man fördes till den andra fahrkosten och zeglade wij samma afton ohngefehr 1 mihl ifrån hambnen. Om morgonen den 6:e wid sohlenes uppgong gick wij i Jesu nampn till segels och ankom med en vacker och foglig wind den 13:e till Dynamynde schantz...

Som synes för den unge mannen pennan säkert och elegant, och denna vana att skriva och uttrycka sig på ett enkelt och värdigt sätt hade han förvärvat sig under den tid, han varit i tjänst hos häradshövding Biörner och den kom honom väl till pass. Det dröjde inte länge, förrän han blev mönsterskrivare, och det var härigenom

HÄLSINGE REGEMENTES ÖVERSTELÖJTNANTSBOSTÄLLE I ÄBYN, HAMRÅNGE S:N. BRÄNT AV RYSSARNA 1721, ÅTERUPPBYGGT C:A 1725.

Modell enligt samtida syneinstrument och planförslag utförd i skala 1 : 96 1939—40 av löjtn. i armén H. H. A. Wickberg och redaktör E. Wickberg.

ÖVERSTELÖJTNANTERNA UNDER ÄBYTIDEN.

(En stjärna före namnet anger att vederbörande själv icke brukade stället):

—1692	Carl Silfwersparre.
1692—1699	Christian Brückner. Stupade vid Liesna 1708.
1709	*Arendt Johan von Gertten. Stupade vid Poltava 1709.
1709—1710	Reinhold Hindrich von Horn.
1710—1717	*Anton Lorents von Böhn(en). Fången i Danmark 1715.
1717—1723	Petter Julius Starenflücht.
1723—1728	Överste Lorentz von Nummers.
1729—1734	Carl Grubb.
1734—1739	Gustaf Reinhold Skogh.
1739—1744	Georg Johan von Bocken.
1744—1750	Reinhold Otto Fock.
1750—1765	Carl Friedrich Lillienberg.
1765—1772	Fredrich Gyllenswan.
1772	*Theodor Nordenadler.
1774—1776	*Fredric Taube.
1778—1780	Carl Göran Rehnberg.
1780—1781	*Sebastian von Otter.
1782—1792	Petter Ulrich Liljehorn.
1792—1794	Fredric Tersmeden.
1798—1814	*Generalmajor Fredric von Platen.
1814—1835	*Överste Adolph Ludv. von Post.

som han fick en god inblick i många militära förhållanden.

Det är Kurland, som utgör den huvudsakliga skådeplatsen för dagbokens redogörelse 1702—09. Karolinerna ha i sina anteckningar sällan inlåtit sig på skildringar av länder och folk, fastän de fingo tillfälle att se mycket av bådadera slagen. Det var egentligen endast de, som sutto fångna i Sibirien, som stundom ägnade sig åt sådant. Det är i allmänhet det dagliga livet i fält, som blir huvudsaken för Petre, och hans uppgifter ha visat sig synnerligen pålitliga och vederhäftiga. Den sista dagen han skrev i sin dagbok var den 19 juni 1709, då han skildrar förberedelserna till slaget vid Poltava. Hälsinge regemente fick en tid en mycket uppskattad placering — "i dhe stora kiörsbärsträdgårdarna till ett kloster och i dhe små wijnbergen".

Sista sidan av dagboken är oläslig. Vi veta, att Petre blev tagen till fånga den 28 juni 1709 "uti actionen vid Poltava". Under fångenskapen, som kom att räcka hela tretton år, till 1722, var Petre tillsammans med fyra

kamrater från Hälsinge regemente: kapten Anton von Essen, löjtnant Jörgen Knorring, fänrikarna Hartvig Berg och Steffan Tetengren. De voro förlagda till en ort vid en av Dwinas källfloder. Om Petre skrev något från livet där är inte känt. Det är mycket möjligt, att hans anteckningar försvunnit. Vad kan inte hända under en rysk fångenskap?

I början av år 1722 slog frihetens timme för den fångne Petre, och den 24 maj återkom han till Sverige. I hans meritförteckning lägger man märke till: goda insatser vid Jakobstad, Gemäuerthof, vid Mitaus och Birsens belägringar och vid Liesna och Poltava. Blessyrer: i låret, i armen och i sidan heter det. Efter hemkomsten blev han löjtnant, men hans levnad blev inte lång. Den 13 april 1735, tre år efter hemkomsten, slutade han sin levnad. Han dog ogift.

Robert Petre kom inte att avancera så långt på den militära banan. Man skulle kunna säga, att pennan delvis varit honom ett hinder, ty det var inte den, som röjde vägen i det karolinska Sverige. Men vi äro den duktige skribenten ett stort tack skyldiga för det ytterst värdefulla bidrag till vårt regementes historia, han givit i sin omfångsrika och fängslande dagbok.

*

Hälsinge regementes fältskär och läkare under striderna Narva—Poltava hette *Teuffenweisser*, svenskfödd men av tysk härkomst. Han var mycket skicklig kirurg men var nu gammal och grå. Humöret var emellertid prima.

Den svenska armén, som efter slaget vid Poltava måste ge sig fången, verkade till det yttre bräcklig, berättar Winblad von Walter i sina "Helsingeminnen". Där stodo nu fångarna, omkring 14,000 man, omgärdade av täta led kosacker till häst, och framför fronten nedlade svenskarna med sorg i hjärtat de musköter, trummor och instrument, vars åskor satt skräck i de ryska leden, och så kom turen till sist till fanorna. Synen var gripande, hemsk. Ynglingar och grånade krigare drogo förbi som vålnader. Men så kom regementet, som bar n:o 14, Hälsingarna, och då blev det mera fart i rörelserna. Deras hållning var stram, och deras blick var stolt, och intet fanns som kännetecknade fången. Men då Hälsingebocken släpades i smutsen, viskade en officer till sin sidokamrat, berättas det: "Så sant jag är en ärlig svensk, skall dessa ryska barbarer få veta, vem de stungit haver."

Fångarna internerades i Moskva, och snart voro Hälsingarna färdiga att spela de vidskepliga ryssarna sitt första spratt. En dag kom en betjänt hos en hög rysk ämbetsman till fängelset och bad, att den fångne läkaren skulle komma och kurera hans husbonde.

"Varje natt kommer satan på besök till doktorn, som är en särdeles farlig karl", sade en av officerarna till betjänten, som ju blev mäkta förskräckt. Teuffenweisser fördes under stark bevakning till den sjuke ryssen och botade honom också. Men ryssarna voro nyfikna och ville se satan på besök hos doktorn.

En mörk natt smögo de sig in på fängelseområdet men råkade strax ut för en behornad hemsk figur, som hade flera lika hemska medhjälpare i kölvattnet. Det blev ett våldsamt tumult. Vettskrämda, linkande och blödande flydde ryssarna, och dagen efter hade tsaren fått underrättelse om den förfärliga händelsen hur Hälsingarnas läkare å det hemskaste konspirerade med hin håle. En så farlig person kunde man ju inte ha kvar i det heliga Ryssland, och tsaren befallde, att Teuffenweisser omedelbart skulle med eskort hemskickas till Sverige. Det omtalas, att hans hemresa skedde på det mest bekväma och förekommande sätt.

Men spökerierna fortsatte. Den onde härjade väldeliga bland de ryska fångvakterna och hälsingeofficerarnas rymningar grundade sig ytterst på ryssarnas oerhöda rädsla för den lede. En fruktan som säkert lever kvar ännu i dag ej minst hos den ryske soldaten.

Eric S. Nilsson.

Vikingatidsgravarna . . .

Fortsättn. fr. sid. 3.

de flak. Man fann dock ett fragment av en ornerad benkam samt ett vackert ornerat rembeslag av brons. Ornamentet utgjordes av s. k. "drakslingor" i vikingatidens stil. Dessutom påträffades en järnkniv samt ett stycke av en järnnål. Detta var allt.

Vad som graven mer har kunnat innehålla är nu omöjligt att säga, då de fynden ej tillvaratogs vid garagebygget. Dessvärre, måste man tillägga.

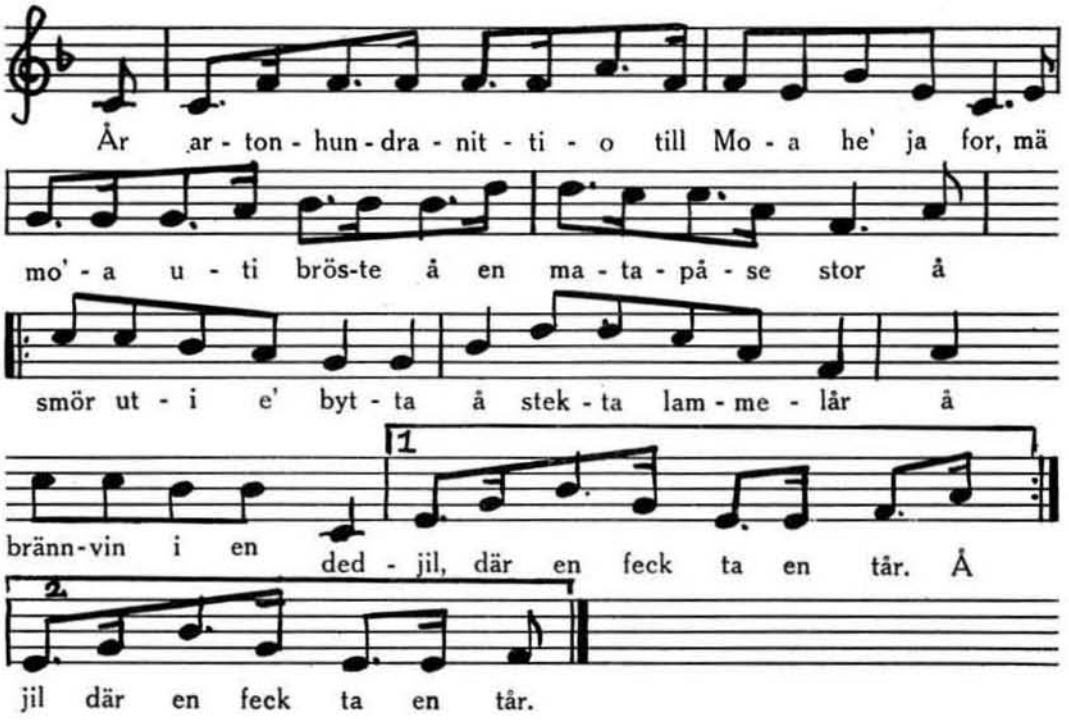
Man kan ej heller med säkerhet säga, om vi här ha en mans- eller kvinnograv. Under vikingatiden brukade kvinnorna få med sig sina smycken och männen sina pilar och svärd, men dessutom hade tydligen båda könen på andra sidan graven behov av knivar och bryne, pengar, små brödkakor, eldstål, spelbrickor att fördriva tiden med och mycket annat, som kunde komma till användning under den långa vandringen till Valhall. Dessa smågrejor brukade man ofta förvara i ett träskrin, varav man brukar finna lås, nyckel och beslag.

Det är just alla dessa småsaker, hörande till den tidens nödtorft, som så vältaligt kan berätta om de svenskar, som levde för omkring 1,000 år sedan.

Kungl. Hälsinge regemente är förlagt till en historisk plats. De äldsta historiska minnena är väl de gamla vikingatidsgravfälten. En restaurering av dessa fornlämningar är ett önskemål, som man gärna skulle vilja se uppfyllt.

Philibert Humbla.

Beväringsvisa från Mohed 1891.

År artanhundranittio till Moa he' ja for,
mä mo'a uti bröste å en matapåse stor
å smör uti e' bytta å stekta lammelår —
å bränvin i en dedjil, där en feck ta en tår.

Kung Karl den unge hjälte han stod i rök och damm,
så sjöng vi hela väjen tills tä' he'a vi kom fram.
Löjtnanten ledde in oss uti en grann barack
å där satt Per i Skalhult å Jöns å spela knack...

Kapten han hette Frodig, löjtnanten hette From,
sergeanten hette Modig och korpraln han hette Bom.
Om mej så sa kaptenen så här tä' länsman Säv
"Den där mä' röa huve' bestämt får heta RÄV."

Så feck vi uniformer mä blanka knappar i,
gevär å kopparflaska, bajonett å kniv — å ske',
sex skilling dom som rökte att köpa sej kardus,
tolv öre fick dom a're, som ville tugga snus...

Så fick vi exersera och slåss emot varann. —
å springa kapp i skog å mark så svetten av oss rann —
Den som var värst å löpa han fick en knapp i väst,
men den som sist var framme han fick burdus arrest.

Nu är'ä slut på kriget med marsch och exersis,
å jag kan skjuta prick och bom — å slåss på alla vis,
om ryssen skulle komma å börja kråma sej —
så är dä' inte farligt — stöt bara till åt mej...

Uppteckнad av *Strand.*

Södra Norrlands Trädgårdscentral
Förening u. p. a.
SKÅNELAGRET
Södra Centralgatan 6 - Gävle
Tel. 207, 787 och 3197
Frukt och Trädgårdsalster
i parti

Hallbergs Bokhandel
Drottninggatan 18 - Gävle
Tel 4121, 4221
Böcker och papper i största sortering
Kontorsmaskiner

Konserveringsapparater
Konserveringsburkar
med gummiringar
Syltkittlar, Saftsilar
Saftapparater
Saftångkokare
i god sortering hos
Eric Börjesson
Centralplan

C. P. Lindbom & Son
BYGGNADSENTREPRENÖRER
Utföra
nybyggnader och **reparationer**
till humana priser.
Försäljare av
Grus, Sand och **Masonitprodukter, Puts-** och **Murbruk**.
Kontor: N. Stapeltorgsgatan 12, Gävle
Telefon 375, 2473

RING 78
vid behov av
byggnadsträ, snickerier
plywood, väggplattor m. m.
A-B O. Larsson & C:o,
2:dra Tvärgatan 5-6, Gävle

Gefle Glasmästeri
Aktiebolag
Telefon 3082
2781
Allt i GLAS
Allt i RAMAR

"REDO" campingkök
i fickformat med en bränslekostnad av endast 9 öre pr timme
Effekt: 1 lit. vatten kokar på 15 min.
Pris kronor 1:50
mot postförskott.
F:a Wialgo, Box 95, Gävle
Köket är sommarens stora schlager för campare och sportintresserade.

Gynna
Gefle bryggerier

En "ofrivillig" bland frivilliga.

Det är åtskilliga hälsingar, som kämpat och ännu kämpa som frivilliga i Finlands tappra kamp. Under vinterkriget skyndade åtskilliga till broderfolkets hjälp och i slutet av februari 1940, när läget var som mest kritiskt för de tappert kämpande finska soldaterna, gjordes ett försök att sätta upp två hälsingekompanier av frivilliga. Kapten Erik Berggren åtog sig att gå i fält

Kompanichefen med liv-stafetten Mohlin under en strid vid Svirfronten. Gradbeteckning och axelrem äro borta. På bröstet "frivilligmärket" — två korslagda grankvistar med de tre rikskronorna.

med det ena — följande sin yngre broders exempel från Frihetskriget 1918 — och författaren till dessa rader skulle få äran att föra det andra och skulle även sköta om organisationen av förbanden

Intresset var stort över allt. Alla ville hjälpa till och innan planerna voro offentliggjorda hade nära ett 100-tal meniga och befäl av olika grader, som hört ryktet, ställt sig till förfogande. Men freden kom innan planerna hunno förverkligas. När finska folket så ånyo fick draga i fält år 1941 blev frågan med frivilligförband åter aktuell. Hangöbataljonen och dess insats är allmänt känd och erkänd. Som bataljonschef tjänstgjorde som bekant överstelöjtnant Hans Berggren, som utgått från Hälsinge regemente och säkerligen ännu känner sig som hälsingeofficer. Löjtnant Vrang deltog liksom under vinterkriget även denna gång med stor framgång och berömmelse — för att nu endast hålla oss till befälet.

Efter Hangös fall hade Svenska Frivilligbataljonen löst sin uppgift och bataljonen hemförlovades och upplöstes. På nyåret 1942 skulle ett frivilligkompani uppsättas för att kämpa på den stora fronten i öster, och även denna gång blev det en hälsingeofficer, som fick äran och uppgiften att organisera förbandet och föra det under det första halvåret.

I leden stodo — och stå ännu — åtskilliga, både befäl och meniga, som nu tillämpa vad de tidigare lärt sig vid "B" i Björnvret och "o" i Valbo. Där Svenska Frivilligkompaniet i februari 1942 hamnade någonstans söder om Svir i Ryssland har sannolikt icke hälsingeförband tidigare varit. Annars torde knektar från Alfta, Forssa och Ovansjö ha trampat de flesta mer använda härvägarna i Europa, men veterligt aldrig åt Fjärrkarelen till.

Det är ännu för tidigt att skildra vad Svenska Frivilligkompaniet uträttat och ännu uträttar därute. Så länge fronterna gå där de alltjämt gå, är det omöjligt att offentliggöra detaljer.

Det finns annars mycket att berätta om de svenska pojkarna därute i Fjärrkarelen och i ett annat sammanhang skall deras gärning skildras, bragder utförda med eller utan vittnen i den hårdaste av livets prövningar — krigets. Tapperhet, mod och offervilja ha de visat i lika hög grad som de finska och finlandssvenska vapenbröderna, som villigt erkänt att "rikssvenskarna äro ena s—ns bra krigare".

Varje stupad svensk frivillig och varje lemlestad, som icke mer kan återvända till fronten, har träffats av sin kula eller granat, när han gjorde sin plikt som soldat. Var och en har en bragd bakom sig, som väl vore att skildra, men det skall göras i ett annat sammanhang. De, som ännu stå där skola få göra sin insats färdig, innan vi bedöma den — om de fortsätta som de börjat kunna de lugnt avvakta samtidens och eftervärldens dom.

Denna gång skola vi i stället berätta om en finlandssvensk soldat, som av en slump kom med i våra led. Vad han hette gör detsamma — vi kunna kalla honom för Manfred. Manfred var icke frivillig, han var värnpliktig finsk soldat från Finlands svenskbygder någonstans ifrån och var högst "ofrivillig".

När Svenska Frivilligkompaniet kom till fronten voro leden ännu så glesa att varje frivillig svensk måste ut i främsta linjen och icke en man kunde avstås för tjänsten

Frivilligpatrull återvänder med ryska trampminor som byte efter en lyckad raid bakom fiendens linjer.

vid trossen. Vi fingo i stället från de finska grannkompanierna låna ett antal finlandssvenska pojkar, vilka skulle tjänstgöra som kuskar. På så sätt hamnade Manfred bland de svenska frivilliga, hos "rikssvenskarna", som man sade vid fronten. Naturligtvis avstodo icke si-

dokompanierna från sina bästa kuskar, även om de eljest alltid gjorde vad som stod i deras makt för att hjälpa och ordna för de rikssvenska vapenbröderna. Det var emellertid bra pojkar vi fick — men den där Manfred ansåg sig vederbörande kompanichef böra varna för.

— Han är stor och stark som en oxe, men en lymmel, som skall hållas efter och permission har han icke förtjänt — så löd omdömet.

Nåja, det fanns nog i början fler lymlar än Manfred vid kompaniet, innan det blev upprensat, så en mer eller mindre...

Manfred togs emot och fick sin häst och sin fora. Nog har jag sett större lymlar än Manfred i min dag, men han förtjänade nog etiketten. Han söp sig full första veckan vid fronten, var han nu fick spriten ifrån, fick hugga ved på fritid medan "kopparslagarna" ännu verkade och lovade bot och bättring. Han erkände själv, att han var en lymmel. Sin tjänst skötte han hyggligt, men dröjde ofta länge borta, när han själv bedömde att körslan icke var av brådskande natur och när en lottakantin råkade ligga vid färdvägen. Han var alltid djupt ångerfull och lovade alltjämt att börja ett bättre liv, om en permission kunde ställas i utsikt. Endast vid sådana tillfällen, när det gällde att köra sårade till förbandsplatserna var Manfred fullt pålitlig. Då körde han kvickt och handskades ömt med kamraten på båren och var raskt tillbaka, om det nu skulle behövas fler transporter. Detta var ju mycket naturligt och vem skulle ha handlat på annat sätt? Tiden gick med lugna dagar omväxlande med dagar, då striderna gingo hårda, då stupade och

Svensk-frivillig typ, tre gånger dekorerad för tapperhet — tyvärr icke hälsinge, men kunde gott vara det.

sårade forslades på slädar eller kärror till förbandsplatserna och Manfred ofta måste anlitas.

En dag i maj blossade en häftig strid upp på ett avsnitt. Fienden trängde på och de svenska kämpade hårt mot hårt. Då började plötsligt ammunitionen tryta. Mer fanns att hämta på kompaniets ammunitionsplats, men vägen dit låg under häftig beskjutning av fientliga granatkastare och artilleri.

Kompanichefen lyckades komma fram på telefon över omvägar, där ännu ledningarna fungerade och beordrade fram patroner och handgrater. Det måste gå snabbt och det var säkrast att lådorna buros fram utan användande av den utsatta vägen — så löd ordern. Vägen låg fullt synlig från stridsvärnen, och granaterna sprakade i vägbanan och i luften däröver.

Krisen blir oroväckande. Lugnt och säkert stå de frivilliga i sina värn, de spana, de skjuta och de träffa. De

Kompanichefen — på permission i en erövrad stad — matar en liten införding.

räkna sina patroner och se ofta mot kompanichefen till. En soldat faller svårt träffad av en kula i lungan. En sjukvårdare hjälper honom ur värnet, men innan han följer med lämnar han sina återstående patronknippen till en kamrat. Det hela verkade vad man kallade "en smula bistert". Men ingen kunde ju begära att ammunitionsbärare skulle springa med tunga patronlådor.

Då ser plötsligt kompanichefen en syn, som kommer hjärtnerverna att kännas som spända stålsträngar... Manfred kommer på vägen i sin kärra med anspända krigsbytehästen "Lenin" i så pass vild galopp som den stackars ryssmärren är mäktig. Själv halvstår Manfred i kärran, som tycks vara tungt lastad med den efterlängtade ammunitionen. Granaterna slå omkring honom och över honom, "Lenin" skenar vilt i förskräckelsen utan förståelse för de mänskliga påfund, som vissla, spraka och surra så otäckt omkring ekipaget och utan vetskap om vad som kan bli kvar av en rysshäst med ett glädjelöst liv bakom sig om en granat träffar en vällastad ammunitionskärra.

Manfred håller emellertid fast om tyglarna, hejdar galoppen och svänger lugnt av vägen och kör in i en liten dunge. I nästa minut kommer han halvspringande med ett par mansbördor ammunitionslådor på sina jätteskuldror. Han flåsar av ansträngning och darrar i hela kroppen, men får fram sin ammunition och hämtar genast en ny börda. Kg-magasinen laddas, kulsprutepistolernas kasetter fyllas åter, vapnen börja åter smatt-

Ett mörkt blad ur regementets historia.

Axplock ur Hälsingarnas orderbok från Armfeltska fälttåget.

Hälsinge regemente har ofta kunnat skriva sitt namn i de svenska hävderna, och framförallt har regementet låtit tala om sig under de hårda tider, då örlog härskat i landet. Oftast har det också varit berömmande ord, som vederfarits krigsfolket från våra trakter, ord om tapperhet och okuvligt mod, om pålitlighet och plikttrohet intill döden i striden för konung och fosterland.

Men det finnes tyvärr också ett och annat mörkt blad i vårt ärorika regementes historia, då krigsledan fött uppstudsighet, och krigstukten slappnat både bland officerare och manskap. Härom berättas från det armfeltska fälttåget mot Trondhjem hösten 1718, då Hälsingarnas uppträdande tidvis närmade sig rena myteriet, och regementschefen Lorentz von Numers fick kunglig fullmakt att till- och avsätta officerare praktiskt taget efter behag.

Författaren Torsten Boberg i Undersåker, som mera än de flesta intresserat sig för detta fälttåg och f. ö. just i dessa dagar som bäst arbetar på en bok om detsamma, har välvilligt ställt till "Bockens" förfogande följande axplock ur regementets unika orderbok för tiden omkring 10 oktober—25 november 1718:

Regementsorder den 10 oktober:

Wid Österbottens Reg:te blifwer i morgon Execution hållen till döden på en rymbd soldat, hwilcket kundgiöres wijd Regimenterna at hålla förböön til Gud för syndarens siel samt taga sig till wara för förbrytelser.

Den 11 oktober:

Blef om morgonen befalt: Fölliande som warit dömbde för myterie, aflade å nyo sin trohets Eed nembl(igen) wijd: Lif Comp. 9 man, Öfwersteliuten:ts Compagnie 7 man, Majorens Comp. 2 man, Ofwansiö Comp. 9 man, Alfta Comp. 10 man, Jerfsiö Comp. 7 man, Arbro Comp. 6 man, Delsbo Comp. 6 man.

Den 13 oktober:

Effter Chorum skall compagniwis Lieutenanter el. Fendrickar wara tillstädes och hyfsa Manskapet, tillsee at sol(dater)na twätta sigh, att deras Strumpor och Halsdukar äro wäl bundna och att Soldaten noga seer till Geweret på det at allt må wara ricktigt.

Den 15 november:

I morgon bittida blifwer Geweret wisiterat igenom Hr Capiten Phalleen Comparnie från Compagnie för Gudztiensten, som bittida jemwehl då tillser effter ammunition.

Det blifwer Alfwarl(ige)n Ehrindrat, at skyltwackterna på dheras raster hålla sig allarte och hafwer Bajonetten på deras Gewehr, slepper ingen på sig eller inom sin post, innan som Corporalen kommer, dhen han straxt anropar; dhen sig utij detta försummälig visar, skall blifwa afstraffat med 8 par spön. Wachthafwande Officeren, som posterna mycket flijtigt wisitera skall, blifwer answarig; wachthafwande Under Officeren, som sig försummelig wisar och eij hwar gång med posterna, när aflösningen skier, Manskapet underrättar, hwad dhe hafwa at giöra påster, skall blifwa afstraffad med 4 timmar på pohlen, och i lijka måtto den wachthafwande Corporaln, om han låter roopa på sig mer än som en gång.

Det patrulleras och giöres rund flitigt af Officers Piquetter

Det tröskas och torkas med all flijt, hwilket Hrr Officerare hafwa noga upsicht på, och skall tröskningen hasta i morgon helt bittida, på det at man kan see, hwad det kan stiga.

Generalorder den 16 november

(dagen före övergången av Nidälven):

Regimentena kundgiöres at i morgon bittida blifwer en förrymbd Soldat Exequerad för hwars Synders förlåtelse dhe hafwa at hålla til Gud en trägen förböön.

Uti första dag Gryning i morgon bittida böra alla Comp. wara uti full Marche. Alt bagage blifwer bakom Armeen, så måste ock wid bagage lämnas det minsta Manskapet, som man kan komma uth med, på det desto mera Manskap må behållas i rotar och leder. Bakom bagaget föller Arrierguardie, som skall bestå af then i daag warande Feltwacht jemte 100:de man Soldater,

---

ra och gevärsskyttarna sluta att räkna patroner. Det är icke lönt längre för fienden... Det står svenskar bakom gevärskolvarna.

Manfred fick en cigarr av kompanichefen — ur finaste representationslådan —, den visade han först för de andra kuskarna i två dagar innan han rökte upp den. Sedan skulle han få sin permission. Några dagar innan han skulle resa hem gick han på en mina, när han skulle hämta ved med sin fora, och sårades svårt. En annan kusk fick köra honom till förbandsplatsen, och han återvände aldrig till Svenska Frivilligkompaniet. Från fältsjukhuset kom det en dag ett brev från Manfred, som han ritat ihop så gott som bandage och skrivkunnighet tillät. Han berättade att han nog skulle klara sig — och så tackade han för Frihetsmedaljen. Den hade han aldrig drömt om att få — han som bara var kusk och därtill en sådan lymmel.

Det fanns en och annan lymmel av samma trevliga sort även bland de svenske. Tyvärr fann det även andra som enbart voro lymlar. Men de flesta — och nästan alla, som nu stå därute — äro män med Manfreds hjärta, men med mer stål i viljan även i vardagslag. Hur kommer det sig att man ändå alltid har en viss förkärlek för Manfreds typ? Måhända är det därför att den sortens sorgebarn äro så sällsynta.

Rickard Nilsson.

som commenderas dertill. Det åligger ock dhe commenderande Regimentz Officerare wijd Regimenterna at wijd undfående af hårt answar noga låta utsläckia Eldarna uti Quarteren, när Regimenterna opbryter. I morgon bekommer dagen Gen. Maj. Horn, Öfwerstar Stiernschantz och Nummers, Gen. Adj. Palmstruck och Freitag. 15 man gemena skola i dag Gryningen wara wijd Högquarteret.

Regementsorder samma dag:

Execution går för sig i morgon och måste Reg:tet upställa sig 1 timme före Gryningen, på det at Execution skall skiee och Reg:tet kan komma i sin Ordning utij marche, när Armeen opbryter. Regimentsquartermäst. blifwer commenderad med Bagaget och de siuka. Dertil gifwas: 1 Corporal af hwart Compagnie samt 2:ne Under Officerare, och skall han wara answarig, om någon af dhe siuka blifwer efter, på det at ingen kan *förkrypa* sig under wägen Hrr Chefeer af Compag(nierna) seer noga efter at alt Manskapet hafwer deras Gewehr och Ammunition uti Gott stånd, och alla Soldater, som kunna bära Geweret, måste Hrr Officerare animera till at gå manligen emoth sina fiender, och at ingen blifwer efter så frampt man icke Ögonskienl(ige)n see kan, at han är siuk.

Den 17 november:

Marscherade Regimentet till Neder Skittn, som är 1/4 mihl. Samma dato blef delinquenten af Majorens Comp. Matz Winger, som war dömder ifrån lifwet, af Hr Generalen pardonerat.

Så långt orderboken, av vars kärva innehåll man förvisso kan utläsa mycket om tillståndet inom armén. Överste von Nummers hade som sagt fått konungens fullmakt att till- och avsätta officerare vid regementet efter behag, och att han också begagnade sig av detta tillstånd, får man en antydan om i följande utdrag ur en klagoskrift, avsänd följande år från regementskvartermästare Palmstruch till drottning Ulrika Eleonora. Palmstruch skriver bl. a.:

Eders Kongl. Maij:t nödsakas iag utij diupaste Underdånighet föredraga, huru som min Öfwerste wid Helsingelands Infanterie Regimente, Wälborne Hr von Nummers på alt sätt söker drifwa mig ifrån, och en annan inrymma, på det Majors Boställe under samma Regimente, hwilcket iag ifrån åhr 1712 i krafft af Högst Sal(ig) Hans Kongl. Maij:ts mig uppå samma beställning gifna allernådigste Fullmacht innehaft och än bebor...

—*pp*—

Belåten Swingrakare.

SWING
Rostfria rakblad
— bäst för alla hakor...

A.-B. SVENSK RAKKLINGA, SANDVIKEN

Jacob Wennberg

Nygatan 41, Gefle

Telefon:
NAMNANROP
"Jacob Wennberg"

Välsorterade avdelningar för:

JÄRNVAROR
VERKTYG
SPORTARTIKLAR
HUSGERÅD
RADIO

Idrotten vid regementet.

Under det gångna året har idrotten vid regementet varit synnerligen livlig och hälsingarna ha hedrat sig vid flera tillfällen i kamp med andra förband.

För att till en början gå i tidsföljd, så var fotbollsturneringen, "Stora Militärstafetten" och DM och SM i fälttävlan de "stora" händelserna på sensommaren och hösten 1941.

Efter en hård uppgörelse med övriga norrlandsregementen lyckades I 14 bli det segrande laget i norra kretsen och fick belöningen att resa till Stockholm för slutuppgörelsen om militärmästerskapet i fotboll. De tre övriga lag, som deltogo voro I 17, I 4 och I 6. I denna "seriefinal", som spelades i form av en serie, blev I 14 tredje lag.

I "Stora Militärstafetten", som endast 2 år gammal blivit det stora evenemanget i fråga om militär idrott, lyckades regementet efter en oerhört spännande uttagningstävling i Uppsala, där I 14 passerade I 8 först vid sista växeln (I 13, slutsegraren i finalen, var överlägsen segrare), erövra en plats i finalen i Stockholm.

Trots framgången i Uppsala märkte nog de flesta i laget att denna framgång var ganska turbetonad. Skjutmomenten visade sig nämligen mycket krävande och att dessa patruller skulle bestå av elitskyttar stod klart för var och en. Den saken hann tyvärr inte ordnas upp på den korta tid, som stod till förfogande före finalen i Stockholm. (Dessa skyttar måste nämligen också vara mycket hårt löp- och cykeltränade.) Finalen blev icke heller den framgång för regementet, som nog såväl lagledaren som lagmedlemmarna trots allt gått och hoppats på. Som nittonde lag sprang I 14:s slutpatrull in på Stadions kolstybb. Men en mängd erfarenheter vunnos dock till ett kommande år.

För första gången i Sveriges idrottshistoria anordnades hösten 1941 DM och SM i fälttävlan. Hälsinge regemente fick förtroendeuppdraget att anordna DM i fälttävlan för Gästrikland och Hälsingland. I de naturskönа trakterna kring Ockelbo möttes ett 40-tal pionjärer för denna tävlingsform, därav 18 militärer, för vilka givetvis denna tävling ligger väl till. Distriktsmästare blev H. Persson, GIF, för Gästrikland, och Nyström, Bollnäs, för Hälsingland.

I SM, som anordnades av Dalregementet i Falun, blev I 14:s bäste man, sergeant Hedlund, trea och visade därmed att regementet har fullgoda representanter i militär idrott.

Vinterns idrott har som sig bör dominerats av skididrotten. Sålunda skickade regementet sex representanter till militärmästerskapen på skidor i Östersund där I 14:s bäste, fänrik Rothelius, blev åttonde man i officersklassen.

I 14:s, GSGF:s och Gefle Dagblads elitfälttävlan upprepades för andra gången i år den 8. mars. I tungt före genomförde 31 man av 33 startande den krävande tävlingen. Segrare blev Stråhle, IFK, visserligen f. d. sergeant vid regementet men dock numera civil.

Nästa stora evenemang var då I 14:s IF anordnade DM i terränglöpning. I strålande väder genomfördes tävlingarna i god regi, banorna voro enligt deltagarna utmärkta, tävlingana spännande och hårda, prissamlingen omfattande och publiken talrik, så alla parter voro nöjda med dagen.

Ett glädjande stort intresse har den nybildade pistolskyttesektionen åtnjutit. För att "fira" denna länge efterlängtade nybildning inom idrottsföreningen anordnade I 14 tillsammans med Gävle pistolskytteklubb en fältskjutning på pistol den 14. juni, som rönte livligt intresse från Sandvikens och Gävles pistolskyttar. Ledaren, fänrik Almér, och banchefen, sergeant Dahlgren, fingo många erkännanden för en lyckad tävling.

Detta är utåt de mera i ögonenfallande evenemangen vid regementet sedan förra numret av "Bocken". Inom regementet har det dessutom varit mycket livligt på idrottsfronten. Sålunda har under vintern varje kompani ungefär en gång i veckan haft provtagning för skidlöparmärket eller skidskyttemärket, en handbollsturnering mellan kompanierna har ägt rum ur vilken 2:a specialkomp. utgick som segrare, fälttävlingarna inom kompanierna ha regelbundet återkommit m. m.

För att ge läsaren en uppfattning om hur pass livlig idrottsverksamheten för närvarande är inom regementet kan följande nämnas om sommarens idrott.

Militär idrott.

Fälttävlingar ha anordnats av varje kompani ett par gånger under sommaren. Prov för fältidrottsmärket avläggas.

Allmän idrott.

Under "Fria idrottens dag" erövrades av regementet 8,436 poäng. Varje kompani anordnar som regel en gång i veckan provtagning för allmänna idrottsmärket. Regementsmästerskap i allmän idrott ägde rum 13 och 14 augusti.

Fotboll.

Kompaniserien i fotboll pågår med som regel 4 matcher i veckan. I militärmästerskapet i fotboll har I 14 nått kretsfinalen efter segrar över T 3 och I 13 men i finalen vann A 4 över I 14 med 1—0.

Orientering.

Förutom den orientering, som förekommer under tjänstetid, anordnas en orienteringslöpning i veckan på fritid med livligt deltagande.

Simning.

All personal har enligt regementsorder beretts tillfälle att avlägga prov för simborgarmärket.

Boxning och brottning

äro nya idrottsgrenar för året inom regementet. Intresset har varit stort och även på tjänstetid bedrives dessa militärt mycket värdefulla idrotter.

Skjutning.

Provavläggning för pistolskyttemärket och civila skyttemärket med gevär pågår.

Sveriges Militära Idrottsförbunds tävlingar för officerare och underofficerare ägde rum 6 och 7 augusti med livligt deltagande.

Regementet ha ju förmånen att ha egen idrottsplan, vilken dock med åren helt naturligt blivit ganska dålig. Planer föreligga dock på att såväl fotbollsplan som banor skola omläggas. Det mest glädjande nybygget ur idrottslig synpunkt är nya badet i Valbobäcken, som beräknas stå färdigt i höst. Härmed har ett länge känt behov blivit tillfredsställt, eftersom regementets personal för simning varit hänvisad till det s. k. "Sportarbadet" vid Elektricitetsbron, vilket ur flera synpunkter icke varit lämpligt.

Carl O. Rosenius.

Studiecirklar vid Hälsinge regemente.

Genom den nya värnpliktslagen, som trädde i kraft i fjol, tjänstgöra soldaterna under längre tid än förr och behovet av fritidssysselsättning under de långa och mörka höst- och vinterkvällarna har blivit aktuellt.

Vid Kungl. Hälsinge regemente igångsattes studieverksamhet, som mottogs med stort intresse av de värnpliktiga. Sammanlagt startades tretton studiecirklar och deltagarantalet var vid början 403. Under studiernas förlopp skedde en viss avgång, så att man vid avslutningen räknade 292 deltagare. Därvidlag är att märka att den största avgången skedde efter juluppehållet, då vinterutbildningen sattes in.

Av intresset och resultaten, i den mån de kunde överblickas, från detta försöksår kunde man i alla fall dra den slutsatsen, att höst- och vinterkvällarna utmärkt lämpade sig dylik studieverksamhet. Den pågick måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar under det att permissionsdagar släpptes helt fria.

Studiecirklar var anordnade i följande ämnen: svenska, stenografi, bokföring, gengaslära, musiklära, träslöjd, elektrisk svetsning, motorlära, räknestickans användning, matematik, teckning, textning och maskinskrivning.

Påfallande är att så många rent praktiska ämnen lockade pojkarna. Beträffande ämnen som elektrisk svetsning, gengaslära och motorlära var det tydligt att man eftersträvade ett visst mått av yrkesutbildning och de övriga ämnena hade med säkerhet valts för att ge en viss påbyggnad och komplettering till de mer eller mindre avlägset liggande skolstudierna.

Största antalet deltagare samlade maskinskrivningen med 104 man. Det var således rätt många som hade klart för sig att man på de flesta platser i våra dagars förvärvsliv kan ha nytta av att känna till hur man handskas med en skrivmaskin. I Borgareskolans maskinskrivningssal satt vanliga värnpliktiga, befälselever och underbefäl av alla grader och försökte komma underfund med touchmetodens finesser.

Som ett bevis på hur starkt intresset kunde vara må nämnas honom, som hade skadat sig i ena handen och hade den inbäddad i ett stadigt bandage så när som på ett finger, men med det gick han med desto större iver löst på skrivmaskinen. Man kan ta för givet att såväl i detta ämne som de andra var det bara verkligt giltiga och angelägna orsaker som avhöll någon från att komma till lektionen: kommendering, sjukdom eller permission från militärtjänsten.

I ämnet svenska, som jag själv ledde, visade deltagarna ett berömvärt intresse och här ville man först lära sig språklära och stavning. En del behövde insikter i språklära för vidare studier i främmande språk. Någon cirkel i främmande språk anordnades icke, då tiden hade varit alldeles för kort för att man skulle hinna inhämta ens de elementäraste kunskaperna. Detta utesluter givetvis icke att man till en kommande verksamhet kan ta upp en dylik cirkel för sådana, som redan tidigare har läst något språk och vill fortsätta för att inte glömma bort sina kunskaper.

Eftersom denna skildring icke avser att vara en fullständig redogörelse för verksamheten har de ovannämnda ämnena endast nämnts som belysande exempel.

Den närmaste ledningen av studieverksamheten under regementschefen utövades av regementets bildningsråd med depåassistenten som verkställande. Inför bildningsrådet lämnades också rapporter om verksamhetens gång. Kostnaderna bestreds av medel, dels från Centralrådet för religiös och kulturell verksamhet inom försvarsväsendet, dels från I. 14 lägerkassa och från bildningsrådet samt i mindre utsträckning genom avgifter från deltagarna.

Av naturliga skäl hann man knappast i någon cirkel med mer än att inhämta vissa grundläggande fakta, dock i de flesta fall så mycket att det räckte till grund att bygga vidare på. Från lärarehåll gavs vittnesbörd om att deltagarna med stort intresse gått in för att följa med och söka lära sig så mycket som möjligt. Mönstergill ordning och uppmärksamhet rådde och några erinringar i dessa hänseenden har icke yppats.

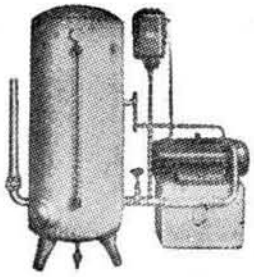
Detta förhållande må man ta som ett bevis för att de värnpliktiga och övrig deltagande militär personal uppskattade dessa tillfällen att förskaffa sig lärdomar och kunskaper. Hela denna verksomhet och särskilt de cirklar, som leddes av värnpliktiga, kännetecknades av god kamratanda och arbetslust. Med berättigande kunde därför regementschefen vitsorda studieverksamheten vid I. 14 depå i följande yttrande till chefen för armén:

"Ur såväl truppvårdssynpunkt som ur allmän folkbildningssynpunkt anser jag denna verksamhet gagnelig. Min uppfattning är, att manskapet härigenom på ett lämpligt och nyttigt sätt använt sin fritid och att den allmänna andan inom truppen påverkats i gynnsam riktning."

Åke Hanæus.

Lantbrukare och Villaägare

Klipp ur denna annons.

Hydroforanläggning med Skandia utrustning.

DEN KAN HJÄLPA EDER UR EN BRYDSAM SITUATION.

Fyll i här nedan med blyerts!

Undertecknad, som ev. har för avsikt att inmontera en elektrisk pumpanläggning, emotser Edra specialbroschyrer å dylika.

.....

.....

Postadr. _____

ELEKTROSKANDIA

Hamntorget 1, Gävle. **Telefoner: 3430, 3434, 5730.**

A-B Sjöströms Fabriksbod

Gävle Söderhamn

MANUFAKTUR-VAROR

Rikhaltig sortering

OSCAR ÅHMAN

Civil- och Uniformsskrädderi

DROTTNINGGATAN 28
GÄVLE

Stor sortering av engelska och svenska tyger, ej blandade. Äkta uniformstyger.

Kamratföreningen i arbete och fest.

Övre bilden visar kamratföreningens avmarsch till idrottsplatsen, därunder till höger deltagande avdelningar ur Lottakåren och Blå stjärnan. Nedre bilden till vänster visar major Holmström i glatt samspråk med den 85-årige fanjunkaren Winblad von Walter från Delsbo.

De festligheter Hälsinge regementes kamratförening anordna äro icke blott trivsamma och nöjsamma sammanträffanden för föreningens medlemmar utan äro också publikevenemang av stora mått evad det gäller allmänhetens tillslutning. Så var förhållandet också vid festligheterna vid Kungsbäck i fjol, närmare bestämt söndagen den 24 augusti.

Utom synnerligen god tillslutning av medlemmar hade också allmänheten, räknad i tusental, mött upp för att få vara med om alla de arrangemang som ingingo i programmet. Många av regementets veteraner från "den gamla goda tiden" voro också med och marscherade med till synes ungdomlig spänst vid sidan av de yngre kamraterna. Äldst av deltagarna var utan tvivel den 85-årige fanjunkaren Winblad von Walter, som rest ned ända från Delsbo för att vara med. Han hade för övrigt sällskap med åtskilliga andra gamlingar från hälsingebygden. För övrigt såg man folk från skilda håll i länet, och stadens befolkning försummade givetvis icke heller att vara med om evenemanget. I den ståtliga inmarchen på regementets idrottsplats deltogo förutom en större formation av kamratföreningens medlemmar avdelningar ur Lottakåren, Blå stjärnan, samt militära förband av värnpliktige och hemvärnsmän.

Efter fältgudstjänst med predikan av pastor H. B. Agardh och tävlingar om regementsmästerskapen i fri idrott följde middag i regementets matsal. Där bänkade sig militära och civila gäster sida vid sida till den materiella förplägnad, som serverades av de alltid tjänstvilliga Lottorna. Regementsmusiken angav den festliga upptakten till middagen och underhöll även i fortsättningen med ett växlande musikprogram. Överste Carl Hamnström talade ävensom general Söderhielm, föreningens ordförande. Under middagen blev denne för övrigt föremål för hyllningar i flera tal. Han hade avsagt sig uppdraget att i fortsättningen vara föreningens ordförande och för sitt arbete i föreningen blev han nu hjärtligt avtackad.

Till det lättare underhållningsprogrammet under middagen hörde rikhaltigt med sång och musik samt medverkan av "Delsbostintan".

Dagsprogrammet fortsatte, sedan själva årsmötet undanstökats, med en realistisk stridsövning på exercisfältet och till sist dans på dansbanan i vilken både yngre och veteraner roade sig.

Kamratföreningen har även framträtt såsom anordnare av festligheter ute i bygderna såväl i Gästrikland som Hälsingland. Sålunda hölls en mycket imponerande fest på Jernvallen i Sandviken och i samband med inskrivningsförrättningarna i Bollnäs hölls den 21 febr. i år en högtidssammankomst i Bollnäs kyrka. Som huvudnummer stod löjtnant Gert Nilssons krönika om Hälsinge regemente och Hälsingland, vari medverkade regementets musikkår, några officerare och värnpliktiga. Vidare förekom tal av major J. Sundstedt och talman A. Sävström, Bollnäs.

En liknande festlighet hölls i Storviks missionskyrka i anslutning till inskrivningsförrättningarna där. Här uppfördes Hälsinge regementes krönika med särskild vikt vid sambandet mellan regementet och Gästrikland. Tal av överste Hamnström och rektor Karl Hedlund samt medverkan av regementsmusiken hörde vidare till programmet.

Tisdagen den 26 maj förekom en festlighet, också med krönikespelet och tal av översten, i Hel. Trefaldighets kyrka i Gävle.

Dessa festligheter ha allestädes vunnit livlig uppskattning inte bara bland kamratföreningens medlemmar utan också hos den stora allmänheten. Säkerligen ha de också i hög grad bidragit till att bandet mellan regementet och bygdens befolkning stärkts.

Kamratföreningens högtidssammankomst.

Hälsinge regementes kamratförening håller sin högtidssammankomst söndagen den 30 augusti 1942 vid Kungsbäck, varvid kamratföreningen samtidigt har sitt årsmöte.

Samling sker i regementsparken kl. 12.30 och under den närmaste halvtimmen spelar regementsmusiken. 12.55 blåses regementets igenkänningssignal och kl. 13.00 öppnas högtidssammankomsten med tal av överste Carl Hamnström. Högtidstalet hålles därefter av kapten Rickard Nilsson och därefter blir det körsång samt underhållningsmusik. Kamratföreningen håller då också sitt årsmöte. I parken är det tillfälle att intaga förfriskningar.

Nästa avdelning i programmet börjar kl. 14.30, då det på Lilla övningsfältet blir en uppvisning av modern bunkerstrid. Samtidigt äger på Valls äng en ryttaruppvisning rum. Dessa båda saker avslutas kl. 15.00, då en demonstration av arméhunddressyr visas på Valls äng till kl. 15.30, då bunkerstriden och ryttaruppvisningen upprepas. Genom denna anordning har man velat bereda samtliga deltagare tillfälle att se båda dessa programpunkter.

Under tiden från 14.00 är en utställning av moderna vapen anordnad i regementsparken samt på vägen framför kanslihuset.

I fortsättningen upptager programmet besök i kasernerna, där de värnpliktigas förläggning får beses och vidare anordnas lekar för barn. Därefter är det gemensam middag på Kungsbäck och dagen avslutas med dans på dansbanan till kl. 22.00. Kl. 22.40 spelar musikkåren stort tapto.

Detta program förutsätter givetvis vackert väder, men skulle vädrets makter vara onådiga kommer man att vidtaga sådana anordningar, att samtliga deltagare skola beredas tillfälle att under tak vara med om en gedigen underhållning.

Anmälan om deltagande i den gemensamma middagen skall vara Kamratföreningen, I 14, Gävle, tillhanda senast torsdagen den 27 augusti. Restaurangkort för smör och bröd skall medföras. Middagen kostar 2 kronor.

Hälsinge regementes sångbok.

Liksom fallet är vid en del andra regementen har nu också Hälsinge regemente fått sin egen sångbok. Den blev färdig i våras och första upplagan har redan delats ut till all vid regementet anställd personal samt till alla värnpliktiga vid regementet tillhörande årskass 1940 och 1941. Avsikten är att framdeles låta varje beväring vid inryckningen bli ägare till denna "regementsbok".

Man måste konstatera att det är en vacker och trevlig sångbok som här har åstadkommits. Sångerna hava sammanställts av regementsombudet, folkhögskolläraren, skalden, kompositören m. m. Emil Lemhagen, en son av Gästrikland och Ovansjö, känd som upphovsman till den vackra "Järnland, hemland".

I läckra färgtryck ser man de fanor, både äldre och de nu i bruk varande, som regementet har i sitt förvar samt den trumpetfana, som togs i bruk strax före jul 1941 och visar hälsingebocken i heraldisk utformning, lysande i gula och röda färger.

En hedersplats har givits åt de ord, med vilka general Adam Ludvig Lewenhaupt efter slaget vid Gemäuerthof 1705 avtackade de deltagande hälsingekrigarna. Generalen talar där om hälsingarnas "tappra förhollande, hwilket nest Gud warit orsaken att jag så denna senare skarpa action — — vunnit."

Därefter följer en redogörelse för Hälsinge regementes historia, varav framgår att det deltagit i nästan alla de många och långa krig, som vårt folk med eller mot sin vilja fått föra.

Chefer för Hälsinge regemente heter nästa kapitelrubrik och där har man sökt få fram en så korrekt namn- och årtalslängd som möjligt över regementscheferna från Gustaf Horn och fram till Carl Hamnström. Utgivarna är emellertid medvetna om att denna längd i sin början kanske kommer att av en noggrannare forskning bli något korrigerad.

Varifrån regementets personal under tidernas lopp ha rekryterats framgår i en artikel och därmed är textavdelningen slut. I den har också fogats in flera bilder, bl. a. från slagfältet vid Narva i våra dagar.

Så kommer då det viktigaste, nämligen själva sångavdelningen. Av redogörelsen härovan skulle man kunna tro, att det övervägande var historik och sådant i boken, men det är det inte: den avdelningen omfattar bara 34 av bokens 93 sidor. Resten är sånger, de flesta med noter.

Det finns en hel del nyheter med här. Först i raden kommer redaktör Eric Wickbergs "Regementet n:o 14" med både text och melodi i original, en käck melodi f. ö. Innehållet i visan rymmer både allvar och skämt och avslutningen har en värdig åtstramning:

Men smäller det på allvar, så nog sjutton skall vi slåss
här på regementet numro 14.
För hittills ha vi jämt försvarat, vad som tillhört oss
här på regementet numro 14.
Var lugn för att vi står så länge, nå'n av oss finns kvar,
och frågar någon sedan, vilket regementet var,
som slogs till allra sista man, så skall han få till svar:
Det var regementet numro 14.

Nästa nyhet finns redan på följande sida och heter "Hälsingemarsch" med text av författaren Albert Viksten i Färila och musik av Emil Lemhagen. Den andas hälsingehumör som tydligt förråder att författaren är bosatt i trakten av Delsbo:

Vi hälsingar, vi är ett folk som älskar ro och fred,
men, jädringen anåda, om en hälsing bliver vred.
Då går det som för ryssarna i Narvas vinterstorm,
de hinner knappt att rädda ens sin egen uniform.

"Sveriges stjärna" heter den tredje nyheten och här har texten skrivits av redaktör Gunnar Sjölund medan Emil Lemhagen fortfarande svarar för musiken. Denna visa har en lyrisk grundton, som väl knyter an särskilt till den gästrikländska delen av regementets rekryteringsområde:

Jordbrukarbanken

— *affärsbanken till Eder tjänst*

Kontor i Gävle Tel, 2741

Hem lyste stjärnan, hemåt till Norden,
österledsfärd slöt vid hemlandets fjärd.
Malmbergen födde värnet för jorden.
Järnet vi glödde till plogbill och svärd.
Här ha vi levat, ungt ha vi vågat
skapa en minnenas mandomstid.
Här mellan byar kasarna lågat,
här bröt vi bygd under vardagens strid.

En visa av nytt datum skrevs i fält av F. Linnman till musik av Per-Martin Hamberg. Musiken hör egentligen till Frans G. Bengtssons dikt om Franske kungens spelmän, men den nya text, som skrivits för Hälsinge regemente, smälter ovanligt väl samman med melodien. Det är en modernare resning i denna text än kanske i någon av de andra nya sångerna och särskilt slutstrofen har en imponerande, kärv och manlig ton:

Och den dagen skola fältgrå fasta led
stå orubbligt bataljon vid bataljon.
Då, kamrater, är vi alla samfällt med
jag med mitt gevär och du vid din kanon.
Och en dag skall fredens morgon åter gry
då kanonen tystnat, slut är stridens gny.
Och vad striden än har gällt
skall vår fanas sidenfält
ha en minnesrad, som då skall vara ny.

I övrigt innehåller sångboken flera av de mest kända och uppskattade allsångerna och anknytning till våra trakter har man också fått genom att ta med några av Delsbostintans visor.

Bland andra återfinner man här den gamla Delsbovisan, som sjunges på Sinclairvisans melodi:

Å fräga nån, hvo krafta bor,
han goffers svar feck hera:
"Tå fölk jö Delbon snarspest tror,
blann djura Blacksås bera".
Å fräga nån, hvo vette bor,
var goffar kveck te kväa:
"Tå folk jö Delbon djupest tror,
som Dellen iblann sea.

Men fräga nån, hvo fägring bor,
såg gommor opp at sola:
"De dar i skin jö fägrest tror,
Delbolska här på jola."
Å fräga nån, hvo digda bor,
varst gommor kri å flinte:
"I skin jö lärska qveckest tror
på jola Delsbostinte."

Med denna roliga och säkerligen för hälsingesinnet betecknande visa må det räcka med citat ur sångboken. Den innehåller f. ö. fosterländska sånger, marschvisor samt några av de vanligaste använda psalmerna.

Det är en trevlig och mycket användbar sångbok som Hälsinge regemente nu fått och redan under den tid, den varit i bruk, har den blivit uppskattad och flitigt använd.

Swift.

Från ett hälsingekompani, som låg i beredskap i Värmland i vintras, har kompaniombudet berättat följande nätta historia: Det var under den värsta tjänstledighetsrusningens dagar. Kamrat X:son tyckte, att även han skulle skaffa' "vedintyg" för att försöka komma hem. Han skrev hem till sin hustru om saken. Svaret kom omgående och det lydde:

"Har du alldrig hugit ved förut så behöver du inte komma hem nu heller. Din jäkel!"

Gummistövlar

Förnämsta fabrikat
Högsta slitstyrka

GALOSCHBOLAGET
GEFLE

VARUMÄRKET

för alla
Sportartiklar
hästhuvudet i hästskon

utgör en garanti för bästa svenska fabrikat.

Tillhandahålles i Sport- & Järnaffärer.

A-B Elof Malmberg
GEFLE
Firman grundad år 1905

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

TELEFONER 416 & 3916
NYGATAN 15
GEFLE

Grohmanns

Frukt
Choklad
Konfektyrer

NYGATAN 31
GÄVLE

Telefoner 69 & 637

Försäljes i Gävle av

A-B Elektro-Armatur

Nygatan 23

Tel.: växel 419, 1622, 4419

"Killingen" och andra soldattidningar.

Under beredskapstiden i Sverige har en hel del fälttidningar sett dagens ljus vid olika förband och vi har fått en ganska rik och även ganska skiftande flora av dylika pressalster. Tryckfriheten finns ju stadfäst i vår grundlag och därför har man väl ute på förbanden tyckt att det vore idé att ta vara på denna rättighet, när man ju i alla fall låg ute för att försvara våra svenska rättigheter som fria män. Vilket givetvis var en alldeles riktig tanke.

Soldattidningen har sin alldeles särskilda tjusning, som mest blir uppenbarad för dem som sysslar med den och för det förband, den handlar om. Men den är också en kärkommen hälsning till de hemmavarande, i den mån de får tillfälle att se den, ty den bär vittne om att gott humör och god anda hålles vid makt ute i fält och det är faktorer av stort värde.

Den egentliga och bästa soldattidningen är den, som kommer till med små medel och under primitiva förhållanden. Den är skriven på maskin och dragen på den f. ö. förträffliga dupliceringsmaskinen "Ormig", som bland många företräden har det, att man utan större besvär kan få flerfärgstryck. Annars skall det vara mycket stora och invecklade tryckpressar för att åstadkomma något dylikt. På ormig-papperet ritar och textar och trycker man om vartannat i skön, konstnärlig reda eller oreda, beroende på vad det är för ämne man behandlar. Resultatet blir en färgglad och pigg tidning — givetvis under förutsättning att textinnehållet är gott. Och det är förunderligt vad det goda humöret blommor ute i fält, åtminstone hos dem som skriver i soldattidningarna. Och man vill gärna tro att de representerar det "allmänna humöret".

Dessa fälttidningar har inte bara uppgiften att verka som glädjespridare bland förbanden. En del meddelanden om fritidsverksamhet har sin givna plats i dem, likaså idrottsreseultat och annat om tävlingar i fält. En hälsning från förbandschefen brukar vara ett uppskattat inslag.

Den inte minsta betydelsen har fälttidningen, då man efter utryckningen och efter väl avslutad beredskapstid har den med sig hem som ett säkerligen kärt minne från denna tid. Svensken samlar gärna på minnen "av alla de slag", som det står i visan, och många gånger under kommande år ska dylika tidningar skänka glädje åt många. Det är ju så med soldatlivet att även om det bjuder på gott och ont så är det för det mesta bara det goda som stannar i minnet och desto mera bör man ha att minnas om man har stoffet förvarat i en tidning. Tyvärr är ormigpressens förmåga att trycka upplagor inte så stor och det torde vara svårt att förse alla i förbandet med tidningar. Man blir då tvungen att tillgripa en utväg, som man faktiskt i detta sammanhang vill kalla nödfallsutväg, nämligen att låta trycka den på riktigt sätt. Den tidningen blir faktiskt inte lika rolig utan det vore bättre om man kunde åstadkomma flera ormigupplagor i stället.

Den närmaste anledningen till dessa reflexioner är en liten fälttidning, som såg dagens ljus hos bataljon Dahlgren under hösten-vintern 1941—42. Den kallades "Killingen", varmed utgivarna ville beteckna den som en avläggare till kamratföreningens stora "Bocken". Och "Bocken" kan nog känna sig hedrad av denna sin avkomma och för att läsarna ska få en uppfattning om hur "Killingen" såg ut vill jag i det följande ta läsarna med på en bläddringstur i den.

Jag börjar då med julnumret, där bataljonschefen på första sidan har skrivit en julhälsning, där det bl. a. heter:

> "God jul" önskar jag Eder alla, som på grund av utfärdade bestämmelser samt i avsaknad av krigspermissionsskäl i form av hustru och barn eller kanske rent av på grund av otur vid eventuellt verkställd lottdragning nu få fira Eder Julhögtid i förläggningen i stället för i kretsen av Edra anhöriga. En och annan kanske rent av har begärt sig kvar och då frågar man sig genast, vad som kan vara orsaken till detta. Ja, av vissa kompaniaftnar att döma måste det vara flickorna i trakten och i ett visst känt fall luftbevakningslottorna i F—l.

Ja, så kan det låta och man kan vara förvissad om att en dylik hälsning inte mottogs med några tråkiga miner. I Brevlådan i detta nummer hittar man också följande: "Till sist vill red. tacka ur-rospiggen Daniel Lundgren för att han spontant sänt Killingen ett julbidrag. Det var det bästa bidrag vi kunde få och vi hoppas, att det inte blir det sista."

Denna lilla passus visar att det kanske var litet besvärligt för redaktören, batombudet Kristensson, att få ihop manus till tidningen, men det bekymret är han inte den ende redaktören som haft. Vi läste igenom Daniel Lundgrens bidrag, som visade sig vara en julberättelse i hög klass, "Hans juldagsvän" hette det och handlade om en liten gosse, som ensam traskade iväg till julottan. När han stod i kyrkan tyckte han att någon lade en varm hand på hans huvud och han blev glad i tron att han fått en ny vän och sjöng med överfullt hjärta med i psalmerna.

Även när han satte på sig mössan kände han den varma handen och den kändes t. o. m. när han kom hem. Men då kom det grymma avslöjandet. Han hade stått under ett stearinljus, som droppat ner varm stearin på hans hjässa. Och för det fick han smäll på stjärten av mamma.

A.-B. Motortjänst i Gefle

S. Skeppsbron 20 Tel. 929, 970, 1070, 5429 Växel

Aggregat: FORD, SF
KÄLLE, ESKILSTUNA

Bilreparationer — Aggregatmonteringer — Reservdelslager
EL. BILAR

"Han kunde icke gråta mera. Förlorad var hans stora, starka, goda juldagsvän. Borta var den ljuvliga känslan av hans smekning, men där bak sved det efter hennes hand. Han orkade inte gråta mera."

Så slutar denna tragiska skildring ur livet.

Detta för oss över till det anekdotiska i "Killingen". För att då börja med något ur-hälsingskt saxar vi följande bit:

Älg-Agust, en gammal tjuvskytt från Delsbo, kommer till Finland som frivillig:

— Är det här Finland nu då?

— Jo, no ärr det Finland, no.

— Är det här ryssen är lovlig, nu då?

"Killingens" redaktör visar sig vara mycket tolerant mot pressgrannar, en berömvärd inställning. Så här heter det:

"Killingen" har fått två kollegor. Den ena kallar sig Sprängdosan och är infanterist. Den andra, som är artillerist, heter T-bladet. Ingen av dem är givetvis så trevlig som Killingen, men så har dom ju inga hälsingar eller östgötar som medarbetare! Dom är i alla fall välkomna båda två!"

Killingen själv skriver också i bladet. Han har sitt eget språk och sin egen stavning, vilket är litet underligt då han är nära släkt med en modersmålslärare, men det kanske är det nya svenska språket som håller på att komma. Han berättar om en bjudning:

"I dag om kvällen hade Torskbo (täckord för orten, som icke får benämnas) Lottakår inbjudit garnisjonens folk på Julottakaffe — jag menar Kaffejulotta — äsch — LOTTA-JUL-KAFFE — i församlingssalen, dit jag styrde mina steg och spionerade i fönstret och gläntade försiktigt på dörren. FÖR MAN GÅR ICKE FRIVILLIGT I DÖDEN FÖR EN KAFFETÅR. För det kunde jag ha gjort, om Farbror Kovan Kummindant hade varit där, för han är ond på mej. Och om han får tag i mej och låser in mej i lagårn, där jag får stå vid dörren och frysa, för jag kan inte kalva, för kvigorna som kalvar får stå mitt i lagårn, där det är varmt.

Men nu såg jag inte till någon Farbror Kummindant, för jag såg inge högre befäl än Farbror Överstelöjtnanten, så jag steg rätt in i härligheten med alla de andra, som började snusa och vädra redan i förstugan. Undra på det. För vi fick färskaste bullar och alla sorter kakor. *Och vilket kaffe sedan!* För det var rena rama bönan. Och inte ett uns av sublimat eller sekovia eller mag-plutt-blandning, som inte är bra för magen alls. Och det var en ogift landstormare, som gick och frågade alla Tanter Lottorna, vem av dom som det var, som hade ett sånt kaffeskafferi. Förr om han hade fått veta det, så hade han säkert friat på fläcken, för så gla vart han av att få riktigt kaffe, och det vart alla och det vart jag med."

"Killingen" kom också ut i riktigt tryckt skick med annonser och allting. Här står bl. a. att läsa ett brev till mamma från Alexander. Visserligen är det inte fint att läsa andras brev, men Alexander får förlåta oss om vi skriver av några rader:

"Första natten var det svårt att sova, men jag höll för näsan och satte ett finger i örat och då somnade jag, men vaknade och måste gå ut. Då var det 25 grader kallt. Hu så hemskt. Och jag som tycker så mycket om att sitta.

Dagen därpå köpte jag en... (spionen lägger pussel). Den var blå med handtag till höger och stor och rymlig. Jag lade en tidning över den, så att ingen skulle låna den, men kan Du tänka Dig så fräckt, dagen därpå var den borta och i stället stod hjälmen där under tidningen, den är så kullrig."

Detta var några glimtar ur fälttidningen "Killingen". Men också hemma på depån har flitiga pennor varit i verksamhet och här hette tidingen "Malajen", tydligt talande om ursprunget. Även här serverades det mångt och mycket gott humör och vi saxar följande:

Två grabbar, som om ett par dagar äro i tillfälle att mucka, stå och resonnera i korridoren. Den ene säger till den andre:

— Vad tänker du göra när du har muckat?

— Tja, jag vet inte riktigt, men, du, hur skulle det vara om vi slog oss ihop och köpte ett gevär och bildade eget?

Att "Malajen" hade sinne för den militära sekretessen och att man bör akta sig för att prata bredvid mun, framgår av följande:

Till sist skulle kapten C. vid ett tillfälle åka ut på en tjänsteförrättning, och som vanligt anmäler sig chauffören vid den väntade bilen: Kapten, 453 Johansson anmäler sig.

Under färden utspinner sig följande samtal: (Forts. sid 13).

Till historien hör med naturnödvändighet, att "Malajen" bara hade tolv sidor!

Ja, det var några plock ur soldattidningar. Som synes är det inget fel på humöret hos de inkallade hälsingarna. Och det är ett gott tecken.

Swift.

Begär alltid

HELSANS VICHY- SODA- SELTERS- TONIC- VATTEN

Mineralvattenfabriken Helsans Nya A/B i Gefle

Telefon 329

BJÖRNKLÄDER

äro SEGSLITNA ARBETSKLÄDER

Wahlberg

Juvelerarefirma

Drottninggatan 33

GEFLE

"Flera generationer ha köpt silver hos oss och blivit belåtna."

LIVRÄNTA ersätter PENSION

likasom och

ett tillförsäkrat KAPITAL - större eller mindre -

lättar ålderns börda!

Begär upplysningar av

Livränte- och Kapitalförsäkringsanstalten i Gefleborgs län

CENTRALPLAN 5

Gefle Manufaktur Aktiebolag

Stömsbro

SVANENS Genomvävda Flaneller och Kulörta Bomullstyger samt Väv- och Fiskgarner

REKOMMENDERAS

En vädjan från Hälsinge regementes soldathem.

För fyra år sedan vädjade Hälsinge regementes soldathem till allmänheten om hjälp att lätta de ekonomiska bekymmer, som då hade hopat sig.

Denna vädjan förklingade icke ohörd. Tack vare frikostiga gåvor såväl från enskilda som från kommuner och församlingar, industrier, firmor och föreningar har styrelsen kunnat verkställa den planerade omläggningen av värmesystemet samt införa sanitetsanläggningar.

Dessa förbättringar ha i hög grad bidragit till soldathemmets ökade trevnad.

Men soldathemmets inredning är ännu alltjämt i huvudsak densamma som för trettio år sedan.

Då de värnpliktiga numera tillbringa minst ett år vid regementet och årsklasserna äro större än tillförne, har det blivit ett angeläget önskemål att kunna skapa trivsammare interiörer, som än mer ge intryck av h e m. Särskilt vintertid är det synnerligen önskvärt att kunna bereda soldaterna större trivsel under fritiden än vad hittills varit möjligt.

Vi behöva ny möblering i kafé och sällskapsrum, mattor, gardiner, armatur m. m. Vem vill hjälpa oss därmed?

En del av den nämnda inredningen kan soldathemmet självt finansiera. En del har utlovats av regementets enskilda lägerkassor. Ytterligare ett par, tre tusen måste vi räkna med att få från annat håll.

Vi tillåta oss därför att ännu en gång vädja till alla regementets och soldathemmets vänner i hembygden att bistå med penninggåvor. De mottagas tacksamt av styrelsens kassör, fabrikör Bertil Andersson, N. Fältskärsgatan 23, GEFLE, postgirokonto 14 05 75.

Gefle i augusti 1942.

Carl Hamnström.
Överste. Regementschef.

Bengt Wallman.
Kyrkoherde. Styrelsens ordförande.

Hans B. Agardh.
Militärpastor.

Bertil Andersson.
Fabrikör.

Anders Hilding.
Riksdagsman.

Gideon Wirén.
Distriktsföreståndare.

Kamratföreningens styrelseberättelse för år 1941.

Styrelsen för Kamratföreningen har härmed äran avgiva följande berättelse för verksamheten under år 1941.

Antalet medlemmar var vid årets slut 1,716, varav 1 hedersordförande, 9 hedersledamöter och 9 ständiga medlemmar.

Följande medlemmar ha under året avlidit:
Konsul Jacob Wennberg.
Apotekare J. Nedin.
Soldat Erik Hemlin.
Herr Axel Lingers.
Löjtnant A. J. Almgren.
Redaktör E. Serrander.
Landshövding Sven Lübeck.
Herr John Ek.
Fanjunkare Alfred Agrell.
Soldat Johan Larsson.
Hemmansägare J. A. Nord

Vid årsmötet i regementets matsal den 24. augusti 1941 valdes följande medlemmar till:

Ordförande: Överste C. Hamnström.
Vice ordförande: Major J. Sundstedt.
Sekreterare: Kapten N. E. Nielsen.
Kassaförvaltare: Fanjunkare Lindström.

Ledamöter: Riksdagsman Per Persson, redaktör V. A. Östlund, vaktmästare G. Björk, major K. G. Sohlén, kapten Sten Söderhjelm, löjtnant A. J. Ek, sergeant H. Månsson, kommunalordförande C. M. Österlund.

Revisorer: Bankdirektör A. Skoglund, herr P. M. Persson i Valbo, vaktmästare A. Rosengren.

Revisorssuppleanter: Kamrer E. Vestlund, kamrer S. Eriksson, furir J. Trygg.

Valberedning: Kapten H. Hellström, banktjänsteman C. Müntzing, sergeant A. F. Karlsson.

Suppleanter: Redaktör E. Serrander, ingenjör T. Ygge, musiksergeant K. A. Lennström.

Föreningens kassa visade den 31. december 1941 en behållning av kronor 1,412: 02, vilken summa var placerad på följande sätt:

Föreningsnålar i lager	125: —
Kontant och på postgiro	1,287: 02
Summa kronor	1,412: 02

Bister kyla, bistra miner
vintern 42 var skarp.

All MILITÄREKIPERING till erkänt billiga priser.

1:sta klass
Herrskrädderi

LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 30
GÄVLE

Vid behov av
Tobaksvaror
och
Rökutensilier
vänd Eder med förtroende till

Bengtssons
Tobakshandel
GÄVLE
Nygatan 25. Telefon 1869

Vid behov av **belysningsarmatur** **elkaminer** eller **kokplattor** besök vår utställning
Nygatan 36
stor sortering till förmånliga priser.

Elkompaniet
NYGATAN 36 HÖRNET AV CENTRALGATAN
GEFLE Tel. 2837, 2827

Busscaféet
(fullständig caférörelse)
Telefon 6573

Obs.! Även till avhämtning och utskickning.

Militärekiperingen
i Gävle
CARL A. OHLSSON
DROTTNINGGATAN 23
GÄVLE

EMBOKA
-rosteriets kaffeblandningar äro bäst.
Kaffeersättningen
"AROSTO" enbart en god och njutbar dryck.

Aktiebolaget EMIL BOHLIN, Gefle

MIN GAMLA "LUCKA".

Att tre gånger hamna på samma kompani och "lucka" torde höra till det mindre vanliga för dem, som ha att göra sina dagar uppe på Kungsbäck.

När studenterna i juni 1929 ryckte in, kom jag att stifta den första bekantskapen med kompaniet och "luckan". Där rådde det sedvanliga stojet och glammet. Man var ju kommen direkt från skolbänken och var nu hux flux vorden en härlig soldat, iförd alldeles ny mörkblå permissionsuniform, och hälsa hade vi fått lära oss första lördagsförmiddagen av dåvarande löjtnanten Y. A. Säfwenberg på vägen utanför musikladan.

Det blev en bra "lucka" med god sammanhållning redan från början. Där fanns den spränglärde historikern, som redan var fil. lic., där fanns ingenjören, naturvetaren och teologen — pojkar som redan stiftat bekantskap med universitets- och högskoleliv. Där fanns också ynglingen, som kom att trivas så bra på regementet, att han en dag klev upp till överste Stålhane och slog ihop klackarna och anhöll att få bli antagen till officersaspirant. Han är nu sedan flera år löjtnant i reserven.

Ja, man minns den ene efter den andre av dem. Åren gick. Vem kunde ana, att man tio år senare åter skulle trampa kasärngården? På hösten 1939 var det tid att styra kosan till gamla I. 14. Förstärkt försvarsberedskap. Där stod man i vakten med sin gamla kappsäck. Vart skulle man månne ta vägen? Jo, till precis samma kompani och "lucka" som för tio år sedan! Egendomligt!

Nu var det förstås andra logementsinvånare. Där den lärde historikern förr legat, låg nu en stor och mastig plåtslagare från Valbo, som hade den gruvliga ovanan att snarka alldeles fabulöst. Hade han inte dammat ovanpå skåpet ordentligt, så kom det ena molnet efter det andra i jämna portioner rakt på mig, som låg i översängen bredvid.

Där den stillsamme teologen — han är välbeställd komminister i Dalarna nu — legat, hade man nu "luckans" charmör, skräddare från en by i Hälsingland. Det var han, som efter en kvälls festande råkade i tvättrummet tappa bort de för dyra pengar inköpta löständerna.

Och där den gladlynte blivande löjtnanten hade haft sin varelse, där såg man varje kväll, medan kortlapparna dunkades i bordet av "kortoxarna", en ljuslockig yngling försänkt i bön. Frälsningssoldat sa' somliga, pingstvän sa' andra. Han lämnades alltid i fred.

Resonemanget rörde sig varje kväll nästan om det pågående kriget Finland—Ryssland. En natt i januari väcktes hela kompaniet vid 3-tiden på morgonen av att en man från vakten kom upp i korridoren — stegen ekade våldsamt. Han ryckte upp dörren till vår "lucka", stötte geväret i golvet och tände lyset. Två man skulle genast störta ned till kanslihuset för att skriva ut order. Det brådskade.

Hela luckan satt yrvaken i sängarna.

— Är ryssen här? frågade någon. Ska vi ut och puckla på'n alle man? Då hördes en lugnande röst från ett hörn:

— Ligg ni grabbar, för så sabla spegelblank som kasärngårn nu ligger, så sätter sig ryssen tvärt på ändan...

Och därmed blev det. Det knastrade i halmmadrasserna, och valboplåtslagaren återgick till att blåsa damm, och så sov man igen.

I slutet av 1940 var det åter tid att packa ihop prylarna och anträda promenaden till Kungsbäck. Det blev *samma* kompani och *samma* "lucka" igen. Nya ansikten emellertid. Den gången pratades det mest Värmlandsminnen.

Där var t. ex. den reslige sulfatarbetaren, vilken, som den gode berättare han var, långt fram på förnatten brukade ligga och berätta episoder av skilda slag från gränsen, både spännande och roande. Och förklarligt är att även herrar officerare blevo föremål för en nog så ingående granskning. Där utdelades både AB, Ba, B— och Bc. Ja, A och a också för den delen.

Vidare fanns det den gången på "min gamla lucka" en glad prick, som med enastående bravur — han kunde ibland stiga upp sen alla lagt sig — och berätta den ena tokroliga historien efter den andra om hur det gick till i hans civila yrke — att sälja slipstenar på landsbygden. Sjunga kunde han också. Ja, han var obetalbar, och många skrattsalvor kvävdes under de grå filtarna.

Det var för resten samme skämtare, som en gång, när han blivit förkyld, omtalade detta faktum för fanjunkaren och framhöll, att han vintertid inte kunde ligga vid fönstret, enär han varje natt fick rimfrost i den lilla men väl vårdade mustaschen.

Tänk om väggarna i min gamla "lucka" kunde tala! I så fall borde nog lyssnarskaran helst utgöras av manlig ungdom över 18 år.

Eric Ess.

Sundsvalls Enskilda Bank
Aktiebolag
Kontor i Gävle: Drottninggatan 28

ATSA-
MJÖLKNINGSMASKIN

- *den bästa*
- *den mest moderna*
- *billig i användning*
- *officiellt provad*
- *enda medaljerade mjölkningsmaskin å lantbruksmötet i Axvall 1935.*

Begär offert och låt oss demonstrera maskinen för Eder

Aktiebolaget ATSA
Postfack 110 Gävle Tel. 2195

En munter fånge denne är
det syns då ganska klart,
han namnet Rune Lindström bär
och fri det blev han snart.

MÖRK eller VIT —
båda äro favoriter.

Original (blågrön ask)
à **50** öre
skatter inb.

Sedan mer än 20 år tillbaka finnas **LÄKEROL BRÖST-BONBONS** (vita) i handeln. De ha de välgörande eteriska oljorna och den behagliga smaken gemensamt med de världsberömda Läkerol-Tabletterna (mörka). Läkerol-Bonbons äro uppfriskande och angenämt stimulerande — köp en ask i dag!

Läkerol

— gör gott, smakar gott!

Bonbons (vit ask)
à **35** öre
skatter inb.

Vårt dagliga bröd...

Matkö var ännu för kort tid sedan enbart en "militär" term utan motsvarighet i det civila livet. Man måste gå till en kasärngård för att få se något sådant,. Och då såg man välmående "bassar" med det upphöjda lugn i anletsdragen, som endast medvetandet om snar umgängelse med ärter och fläsk eller stinn falukorv kan skänka.

Nu ser man matköer lite varstans. Redan vid sexsnåret måste våra mödrar eller fruar — eller hembiträden — ställa sig på fisktorg för att försäkra sig om en strömmingsstjärt. Och raden av människor vid livsmedelsbutiker, där något extra kupongfritt sovel säljes, är längre än både lottköer och "bolagsköer".

För oss beredskapare har också kakan blivit knappare. Vem skulle inte nu vilja ha en bit av den en gång förhäcklade korven modell 40 (salig i åminnelse) till omväxling mot anjovisen och makrillen? Det kan förresten hända, att vi måste dra till svångremmen ytterterligare något hål med tiden och ändå se glada ut. Ibland frågar man sig i alla fall, hur långt man kan sträcka sig, när det gäller att avstå från storårens mathållning.

I fjol träffade jag i Stockholm en finlandssvensk, som just kallats som sakkunnig i försörjningsfrågan i Finland. Han hade fått ett par kilo smör här i Sverige men hann inte i tid ordna licensen för utförsel. Det var en underlig upplevelse att se en man, som just brottades med sitt folks matfråga, så nedslagen över förlusten av ett par kilo smör. Ens egna små bekymmer blev löjliga. Allt beror tydligen på vad det jämföres med!

En jämförelse över gränserna är dock inte nödvändig. Vi behöver bara gå till våra fäders mathållning för att få en norm, evad gäller vår egen brödberedskap.

På en slåtterbodsvägg i Älvdalen har man hittat en runinskrift, författad på ortsmålet. Den lyder: "Här ha vi varit och gjort Säbon i Julius 1681. I stor brist och regn, så hade vi barkbröd och någon benig abborre att förtära." År 1742 skrev en major till sin överste: "Jag har tjugotvå man, som jag på grund av deras brist på föda icke är i stånd att exercera. De beklaga sig, att de icke kunna, hur gärna de än ville, av orsak: en säger att han icke på tu gånger tjugofyra timmar fått något att förtära, en annan berättar, att han ätit bröd av bark och druckit vatten därtill i över två månader." Majoren, som var en man med hjärtat på rätta stället gick i borgen för sina mannar, för att de skulle kunna köpa säd.

Dessa exempel voro visserligen hämtade från svåra år, men studerar man frågan närmare, skall man se, att i detta land, som födde hjältar, levdes utan "frosseri" även i vanliga fall. När Linné på sin norrlandsresa kom till Medelpad, fann han, att det dagliga brödet bakades enligt följande "inmalningstvång": En tunna korn och tre tunnor agnar. Man hade dock den principen, att *"när väl skulle vara och landet var rikt på korn, togs endast två tunnor agnar."* — Vad skulle vi säga, om den dagliga morgonkusen till 3/4 bestod av agnar?

För ungefär hundra år sedan sade en smålandsbonde: "Jag tycker, att det är mer kraft i barkbrödet än i hackelsebrödet. Men barkbrödet är svårare att få sväljt ner." Tänk om vi med samma balans och humor kunde umgås med våra "kristidsbakelser". — En fattig pojke har från sin barndom i 1800-talets Uppland gett oss denna skildring: "Jag vet, att det gick månadtal, som icke en tugga bröd kom inom mina läppar på sommaren, för våran mat var litet småfisk och Et qvarter Surmjölk tre gånger om dagen; och jag Såg mången gång de Som jäck och bettlade, åt på bröd, då vattnas de i min mun å jag frågade En gång min mor, om icke jag kunde få gå ut och begära mig En bit bröd. Nejj, blev svaret." Det är en gripande vacker bild av den svenska fattigdomen på den tiden, då den ännu hade råd att vara stolt.

Dessa exempel, av vilka en del härröra från en icke alltför avlägsen tid, skulle kunna mångfaldigas, men jag vill sluta med ett par ord, som en smålänning yttrade i ett slutet sällskap förra vintern: "Jag minns aldrig någon annan rätt än vattgröt från det jag var liten, men vi hade det ändå gott i mitt barndomshem, ty vi saknade aldrig mat för dagen."

Allt beror tydligen på vad det jämföres med! När makrillen blir för efterhängsen, bör vi sålunda inte tänka på den lax eller ål, som vi åt under storåren — vi ska i stället komma ihåg, att våra fäder under månader levde och levde gott på litet surfisk. När vällingen kommer för ofta, eller när den är klimpig, ska vi inte sitta och oja oss utan i stället dra oss till minnes gamla dagars bänkvälling. Den serverades varje lördagsfrukost och var kokad på veckans alla hopsparade matrester, som för detta ändamål utan hänsyn till sort eller mängd samlades i en tunna vid dörren under veckans lopp. Det var svensk välling på den tiden, då man var fattig och framför allt sparsam — inte bara av nöd utan även av omtanke.

När vi någon gång funderar över hur långt vi kan sträcka oss ifråga om brödberedskap, finner vi inte svaret i en jämförelse med vår egen mathållning under godåren. Svaret har våra fäder gett oss med sin förnöjsamhet och uthållighet. Brödet tröt för dem ibland men aldrig modet och den goda viljan.

— 33 60/31 —

Hälsinge regementes kamratförening efterlyser gamla beväringsminnen, som man ämnar samla till ett arkiv. Säkerligen ha många av kamratföreningens medlemmar något roligt och karakteristiskt att berätta från den egna exercistiden, antingen den nu var förlagd till den gamla lägerplatsen Mohed eller till kasernerna på Kungsbäck.

Skriv då ned dessa minnen, gärna i form av små episoder, och sänd dem till Hälsinge regementes kamratförening, I. 14, Gävle.

Gefle 1942. Gefleborgs Tryckeri A.-B.

Allt inom

UR och OPTIK

finner Ni hos

G. SJÖGREN

Ur- och Optisk affär

Telefon 10731 BOLLNÄS

Betald annonsplats

Armbands-UR

finnes i stor sortering och olika prislägen hos

K. PERSSON

Ur- & Optisk affär

Telefon 2174 Söderhamn

STRÖMMING

läcker mat

som uppskattas

Ät mera strömming!

Betald annonsplats

Stor sortering av lämpliga

Hederspresenter

Hovjuvelerare ***E. JOHANSSON***

Nygatan 37 GÄVLE Telefon 172

Köp Edra Mejeriprodukter

från

Gefleortens Mejeriförening

HUSQVARNA CYKLAR

Besök vår försäljningslokal i Gevaliapalatset

Starka

lättgående

eleganta

HUSQVARNA DEPÔT GÄVLE Telefon 365, 2365

Gefleborgs Läns Sparbank

GÄVLE

Grundad år 1863

Avdelningskontor på ett trettiotal platser inom länet.

Betalar alltid högsta ränta på insatta medel.

Utlämnar lån på fördelaktiga villkor.

Småannonser

under rubriken
Till salu, Önskas köpa, Utbjudes hyra, Önskas hyra, Lediga platser, Platssökande och **Diverse**
nå en stor läsekrets i

Norrlands-Posten

GEFLE-POSTEN

Telefon 7000, växel

Bocken 1942
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-04-13**.